

hláskan

Ročník IV. 1993/3

August Sedláček — 150. výročí narození

28. srpna 1993 vzpomene česká kulturní veřejnost 150. výročí narození historika Augusta Sedláčka, zakladatele české kastelologie, učenec, který postavil místojiné a rodopisné bádání v českých zemích na nové, pevné základy. Dříve než přistoupíme k výtu akcí připravovaných k připomínce kulatého výročí narození patrona našeho klubu, připomeňme si poety, kterých se jubilantovi dostalo před sedmdesáti lety.

Oslava Sedláčkových osmdesátin byla na jubilantovo přání odložena o měsíc, na 28. září 1923. Přesto 28. srpna došlo na jeho adresu množství blahopřejných dopisů a telegramů. Z Topolčan přišel telegram od presidenta republiky: Pane profesore! Čtu o Vaší osmdesátce. Při tom vzpomínám na Vaši plodnou a náročno prospěšnou práci a také dobrě zdraví přeji Vám ku provedení všech dalších plánů, které ještě chováte. T. G. Masaryk. Ministr školství a národní osvěty R. Běchyň dopisem blahopřeje k narozeninám a sděluje jubilantovi, že jeho nabídka přenechat své sbírky a literární povstalosť státu byla přijata usnesením vlády ze dne 19. července 1923. Dále přišla hláskopřání od předsedy poslanecké sněmovny, předsedy Národní rady československé, blahopřála Karlova univerzita, Královská česká společnost nauk, Státní památkový úřad, Historický spolek, Vědecký ústav vojenský, Čs. státní archiv zemědělský, Archiv města Prahy, Český zemský archiv, Společnost přátel starožitností českých, Osvětový svaz v Praze, Zemský ústřední spolek jednot učitelstev v Čechách, Klub čs. turistů, nakladatelství J. Ottů a B. Šimůlka, redakce Prager Presse, krajinský spolek Prácheň v Praze, muzea v Klatovech a v Bělč pod Bezdězem, čs. strana socialistická v Čáslavi. Hojnost blahopřání došla z Táboře (např. od muzea, učitelstevských sborů, místní správy, ženského spolku Zora, náboženské obce izraelitské aj.), přejl městské rady z Rokycan, Čáslavi a Protivína a množství kolegů, žáků a přátel (např. dr. Ditina, Zd. Nejedlý, K. V. Raš, A. Jiráček, pí. Klostermannová, Guth Jarkovský, K. Krofta, Chadt-Ševčínský, R. Schwarzenberg, J. Šusta, dr. Peřák, J. Goll, L. Niederle, J. V. Šimák, V. Navotný, G. Friedrich, R. Urbánek, Zd. Wirth aj.).

Oficiální oslavy byly zahájeny 27. září slavnostním večerem v píseckém městském divadle. Oslavence je uvítán slavnostním výhorem a špalírem studijních lesnické školy vchází do sálu. Filharmonický spolek "Smetana" hraje tuž a pak zahajuje program večera Smetanovou Slavností předehrou. Krátce promluvil starosta Písku, středem večera byla přednáška univerzitního profesora J. V. Šimáka "O díle Augusta Sedláčka", v níž mimo jiné náležitě ocenil "přechu naší historie", Sedláčkovy Hradky, zámků a tvrze. Slavnostní večer, jehož se jako hosté účastnili např. za Českou akademii J. Volf, za spolek českých spisovatelů-beletristů "Máj" F. Sekanina, za Zemský archiv B. Jenšovský, za Národní muzeum M. Jirečková, ministerstevní rada J. S. Guth-Jarkovský, akad. mal. J. Puhonček aj., byl uzavřen přednesem Holdovaého pochodu.

28. září v 9 hodin začala v tomtéž sále slavnostní schůze. Zpěvácký spolek "Hlahol" na uvítání jubilanta zapěl Smetanův sbor. A. Sedláček se choil usedl na čestná místa pod vavříny a palmami v čele sálu. Schůzi zahájil starosta Písku, blahopřejně a oslavně přejevy přednesli

I. V. Šimák za Karlova univerzitu, Král čes. spol. nauk a za Historický spolek (odvezdal jubilantovi diplom čestného členu Historického spolku), J. Volf za Českou akademii (předal oslavenci jeho právě dotištěné dílo Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách), Guth-Jarkovský a mnozí jiní (např. ředitel a profesol gymnázii v Jihlavě, Písku, Klatovech, Něm. Brodě, Sušici a v Čes. Budějovicích, zástupci Ústředního spolku čs. profesorů, měst Táboře, Strakonice, Běznice, Mirovic a mnoho dalších) Zástupce odboru Klubu čs. turistů v Písku oznámil, že klub dnešním dnem zakládá turistickou stezku podél Otavy ke Zvíkovu, která je nazývána Sedláčkovou stezkou. Na závěr schůze zazněl chorál "Kdož jste Boží bojovníci". V podvečer uspořádala tělocvičná jednota Sokol lampiónový průvod a před Sedláčkovým domem zapěl "Hlahol".

Svou neúčast na oslavách písemně omluvili (a blahopřáli): kancléř presidenta republiky, ministr zahraničí E. Beneš, ministr zemědělství M. Hodža, ministr veřejných prací A. Seba, ministr pro zveřejnění díla E. Franke, Univerzita Karlova, Masarykova univerzita v Brně, Komenského univerzita v Bratislavě, Státní historický ústav, Schwarzenberský ústřední archiv, Muzejní spolek v Rakovníku a další instituce a školy. Vě Sokolové, turisté a osvětové sbory z Litomyšle, Píbrami, Benešova, Rokycan, Protivína, Jindř. Člové, Myšence, Čes. Krumlova, Vodňan, Týna n. Vltavou a Mirovic, městské rady Prahy, Plzně, Čes. Budějovic, Klatov, Litomyšle, Rychova n. Kněževu, Jindřichova Hradce, Pečbřimova, Volyně, Milevska, Vodňana a Mirovic, dále kancléř P. Šimůl, budějovický biskup Š. Bárta, generál V. Peřík, spisovatel Č. Zibet, dr. Winter a další.

28. listopadu 1923 se v Praze ve velké posluchárně filosofické fakulty zřehou krajinského spolku "Prácheň" konala další veřejná oslava narozenin Aug. Sedláčka. Za přítomnosti zástupců kancléře presidenta republiky, České akademie, Karlova a Masarykova univerzity, Král. české spol. nauk, Hist. spolku, Spol. přátel starožitností, St. památkového úřadu, Klubu čs. turistů, Národní jednoty požárníkové, knihoven, archivů a dalších institucí přednesl dr. Šimák o svědeckém a národním významu Sedláčkově, zpíval pěvecký spolek "Hlahol", čteny oslavně a pozdravné dopisy (zpronečeno posle časopisu Otava roč. VII).

Konečně se dostáváme k oslavám 150. výročí narození Augusta Sedláčka. Pořadatelé oficiálních oslav jsou Městský úřad v Mladé Vošici s Památkem Mladovošicka za pomoci Historického ústavu ČAV v Praze a ve spolupráci s okrasními úřady v Táboře a v Písku, s občanskými úřady tamtéž, s okrasními archivy tamtéž, s Hostinským muzeem v Táboře a s Prácheňským muzeem v Písku, dicadlem Oskara Neuhub v Táboře a s Klubem Augusta Sedláčka Plzeň. Sponzoři: Distog ZAVF a.s., Česká spořitelna a.s., Jitex Písek, Jihočeské církve a s. Č. Budějovice, Koh. i. nosr Ml. Vošice, ženská rada s. l. Jednota Ml. Vošice, Zdravotní Myslivcová Ml. Vošice, ing. A. Salzman Servis elektroniky Tábor, Knihkupectví Zuzka, cestovní kancléř Nora Ml. Vošice a I. stavební Ml. Vošice, high-eco s. s. r. o.

Program oslav: Písek, Prácheňské muzeum, 18. 5. 31. 10. výstava "Sedláček a Písek" Písek, hřbitov u Nejšovnějí Trojice, 27. srpna

v 10 hodin pietní akt pokládání věnců u hrobu A. Sedláčka. Mladé Vošice, Památník Mladovošicka, 30. 7. - 31. 10. výstava "Život a dílo českého historika prof. Augusta Sedláčka" (stálá expozice: Pamětní síň prof. PhDr. h. c. Augusta Sedláčka). Mladé Vošice, Památník Mladovošicka a pošta v Ml. Vošicích, 28. 8. - 6. 9. razítkování poštovním příležitostným razítkem Tábor, základní škola na nám. Mikulšově z Husí (hala), 28. srpna v 10 hodin slavnostní odhalení pamětní desky Augustu Sedláčkovi. Tábor, divadlo Oskara Nedbala (malý sál), 14. října v 10 hodin zahájení vědecké konference historiků "August Sedláček a pomocné vědy historické".

Rada klubu Augusta Sedláčka iniciovala vydání poštovní známky s portrétem A. Sedláčka; ministerstvo spojů přislíbilo známku vydat v březnu 1993. Rozdělení státu však zamíchalo karty a podle posledních informací by známka měla vyjít až v říjnu. Pokusíme se intervenovat u ministerstva v tom smyslu, aby známka byla vydána před 28. srpnem. Obdobná iniciativa k razítk. pamětních

mincí se nesešla s odezvou. Stejně dopadl návrh české televizi na natočení vzpomínkového pořadu o jubilantovi. Přesto se prosýchá, že natáčet se bude. Rada klubu a pobočky upozorní ústřední a místní tisk na výzeď. Člen pražské pobočky klubu chce ve svém nakladatelství v letošním roce započít s vydáváním 3. vydání Sedláčkových Hradů. Rada vydala propagační materiál o oslavení, který bude zdarma rozdáván zájemcům v Ml. Vošicích a v Písku a věnovala toto číslo časopisu Hláska studiím o jubilantovi.

Zástupci Klubu Augusta Sedláčka se zúčastní pietního aktu u Sedláčkova hrobu v Písku a Rada dala jubilantovi zhotovit pamětní desku, která bude odhalena 28. srpna 1993 v budově bývalého tábořského gymnázia, kde A. Sedláček dlouhodobě pedagogicky působil. Píseňská pobočka klubu pořádá tento den zájezd do Tábora, Mladé Vošice a do Písku a zve členy klubu k hojně účasti na oslavách

P. Rošmberkové

Život a dílo Augusta Sedláčka

V letošním roce, kdy uplyne 150 let od narození významného českého historika a zakladatele vědeckého bádání o našich hradech, zámcích a tvrzích Augusta Sedláčka, chceme připomenout tímto článkem nejdůležitější události ze Sedláčkova života a některé významné mezníky jeho díla. Článek si neklade za cíl provést nové zhodnocení Sedláčkova díla či uvádět další dosud nepublikované údaje z jeho života, ale chce pouze členům Klubu Augusta Sedláčka, a to především těm mladším, připomenout život toho, k jehož odkazu se Klub hlásí. Zájemce, který chce získat o Sedláčkovi hlubší znalosti, se musí obrátit k další literatuře (1).

August Sedláček se narodil 28. srpna 1813 v Mladé Vošicích. Otec Augusta Sedláčka František Sedláček se narodil v roce 1805 v Slomníkách v dnešním Polsku, jeho rodina záhy přesídlila do Čech. Absolvoval filosofickou a právníckou fakultu University Karlovy, potom působil jako aktuár a justičník na různých panstvích. Práce na panství Neustupov ho přivedla do Mladé Vošice, kde se na delší dobu usadil. Sedláčkova matka Františka, rozená Šemberová (nar. v roce 1817) pocházela z kupecké rodiny v Blatné. August Sedláček měl ještě tři sourozence Rudolfa, Františka a Aloise, Alois a Rudolf byli právníky, František po krátké kariéře důstojníka vystudoval techniku a nakonec působil jako inženýr u Železnic.

Školní docházku začal August Sedláček v roce 1819 v Mladé Vošicích, pokračoval v ní v Počátkách, kam byl jeho otec přeložen v roce 1850 jako soudce nově zřízeného okresního soudu a třetí třídu tehdejší hlavní školy absolvoval v Jindřichově Hradci. Po skončení hlavní školy začal studovat na gymnáziu v Jihlavě, odkud záhy přestoupil na gymnázium v Písku, kde v roce 1863 maturoval.

S gymnaziálními lety v Písku jsou spjaty jeho první pokusy zpracovávat dějiny hradů, zámků a tvrzí. Několik rukopisných sešitů s touto tematikou vzniklých na gymnáziu v Písku Sedláček později zničil, ale zachovaným výsledkem zájmů Sedláčka - gymnazisty jsou jeho první články o několika tvrzích na Písecku, publikované v některých jihočeských regionálních časopisech (2).

Po maturitě začal August Sedláček v roce 1863 studovat na Universitě Karlově historii. Zde ho zaujaly hlavně přednášky z českých dějin a dějin země Předního Východu. Podle vlastních vzpomínek však Sedláčkovi mnohem více znalostí než vlastní univerzitní přednášky dalo studium v pražských archívech. To zahájil již v roce 1861 záhy po příchodu do Prahy, kdy na výzvu prof. Gindelyho začal dělat výpisy z desk zemských pro potřeby zemského archívu. Toto bádání v deskách zemských bylo počátkem jeho sbírky výpisků k dějinám hradů, zámků a tvrzí a vůbec k historické topografii Čech. Při studiu v pražských archívech se blíže seznámil i s dalším významným historikem J. Emlesem, který později výrazně napomohl k vydávání jeho hradů. Studium na universitě zakončil Sedláček v roce 1867 závěrečnými zkouškami z všeobecných a rakouských dějin, latiny, řečtiny, češtiny a němčiny. Tím získal přístup k vyučování těchto předmětů na středních školách.

1. října 1867 zahájil August Sedláček dráhu středoškolského učitele, které zůstal věrný po celý život. Dnes se zdá téměř neuvěřitelné, že v podmínkách profesora venkovských gymnázií mohl

A. Sedláček vytvořit dílo, které svým rozsahem a významem odpovídá dílu tvořenému celými vědeckými ústavy. Při tom osudem nesmíme zapomínat na to, že gymnázia tehdejší doby bývala významnými kulturními a vědeckými centry a jejich každodenní obsazení je mnohdy možno srovnávat s některými katedrami dnešních vysokých šk.

Prvním profesorským působištěm Augusta Sedláčka se stalo piaristické gymnázium v Litomyšli, kde působil do roku 1869. Hned po příchodu do města se seznamuje se zdejšími městskými archívy a dělá si z něho množství výpisků, pracuje i v městském archívu v nedalekém Vysokém Mýtě. Poznanky získané v době svého litomyšlského působení využívá především v I. díle svých Hradů, píše i několik článků s litomyšlskou tematikou a sestavuje rukopisnou topografii staré Litomyšle (3).

Od prvního října 1869 začíná August Sedláček působit na piaristické gymnázium v Rychnově nad Kněžnou. Jeho přeložení do Rychnova n. Kn. a jmenování definitivním profesorem souviselo s rozdělením rychnovského gymnázia na vyšší gymnázium. Rychnovská léta byla v životě Augusta Sedláčka velmi důležitá. Kromě již zmíněného získání definitivní profesury zakotvuje v té době i v soukromém životě - v roce 1871 se oženil s Ernestinou Hlavatou. Svatbu měli v kostele v Litně u Rychnova n. Kn. Manželka vytvořila Sedláčkovi velmi dobré zázemí pro jeho odbornou práci. V Rychnově n. Kn., podobně jako v Litomyšli, studuje místní archív i archívy v okolních městech, píše historickou monografii o svém působišti (4).

Seznamuje se s hrady, zámky a tvrzemi v širším okolí města. Zde se setkáváme se zajímavým jevem. Některé lokality na Rychnovsku poznal a popsal A. Sedláček velmi důkladně, tak např. tvrz v širším okolí Kostece n. Orlicí a Častolovic. K poznání tohoto kraje přispěl i fakt, že příbuzný Sedláčkovy manželky byl správcem dvora v Koldíně (patřil k panství Častolovic) a Sedláček na koldínský zámek jezdil často na návštěvu. Na druhé straně ale Sedláček podrobněji neprohlédl některé hrady ležící přímo pod Orlickými horami nedaleko Rychnova n. Kněžnou. Tak jen velmi stručně píše o hradech Hloduém nad údolím Bělé, pouze v odkazu se zmiňuje o hradech u Dobřan a Hluků, vůbec nepíše o poměrně dobře zachovalém hradě v Pěčíně. V Rychnově dále pokračuje v přípravě na vydání díla o českých hradech, zámcích a tvrzích. Pro cesty po Čechách i pro bádání v dalších hlavně pražských archívech je Rychnov nad Kněžnou nevýhodně položený a proto Sedláček začíná uvažovat o přeložení na nové působiště výhodnější položené. Snad láska k rodným jižním Čechám nakonec rozhoduje o tom, že pořádá zájezd o přeložení na gymnázium v Táboře.

Zajímavou shodou okolností je fakt, že obě piaristická gymnázia, na nichž Sedláček zahájil svou profesorskou dráhu a kde byly učiněny první kroky v přípravě jeho Hradů, stály v areálu zaniklých hradů - litomyšlského a rychnovského. Budova litomyšlského gymnázia dnes slouží jako muzeum, rychnovské gymnázium v roce 1948 vyhořelo, zbytky budovy byly odstraněny a v jejích místech zřízen park se sochami významných osobností, které v Rychnově n. Kn. působili.

Působení v Táboře zahájil Sedláček 1. října 1875. Tábořské gymnázium patřilo tehdy k nejvýznamnějším českým středním školám. Působil na něm vynikající profesori, z nichž je třeba v souvislosti

s výukou dějepisu připomenout alespoň Martina Koláře, významného českého genealoga a heraldika. Po příchodu do Tábora se A. Sedláček s Kolářem velmi sbližil, oba jako odborníci si vyměňovali a doplňovali vzájemně poznatky, po Kolářově smrti vydal A. Sedláček jeho heraldické dílo.

Léta tábořského působení patřila k nejpłodnějším v Sedláčkově životě, vedle velkých úspěchů na poli vědecké práce zde však prožil i mnoho smutných chvil v rodinném životě. Záhy po příchodu do Tábora začíná dělat první kroky k realizaci svého celoživotního plánu - vydání díla o českých hradech, zámcích a tvrzích. Významným pomocníkem v tomto úsilí je Sedláčekův známý z doby univerzitních studií prof. J. Emler. Ten zajistil vydavatele díla - Františka Šimáčka, podílel se i na přípravě celkové koncepce díla, s kterou byla veřejnost poprvé seznámena v časopise Pokrok v roce 1878. Poněvadž koncepce požadovaná nakladatelem a podporovaná i J. Emlerem se lišila od původních záměrů A. Sedláčka, který počítal pouze s vydáním základních historických údajů o jednotlivých objektech, zatímco vydavatel chtěl reprezentativní dílo s popisy hradů, čtivě zpracovanými dějepisnými doplňnými různými zajímavostmi, pověstmi a pod., začíná pro Sedláčka nová etapa intenzivní práce obsahující jednak výzkumné cesty po hradech, jednak rozsáhlé bádání v nejrozsáhlejších archívech nejen v Čechách, ale i na Moravě, ve Slezsku, Německu, Rakousku. A to vše při plnění svých profesorských povinností na tábořském gymnáziu. Obrovská práce plníší hlásek Sedláčkovi i uvrce. Na vánoce vychází první sešit I. dílu jeho Hradů a potom průměrně v dvou- až třech intervalech je vydáván vždy jeden díl (5). Kromě této základní činnosti však Sedláček publikuje i nadále články v nejrozsáhlejších regionálních i ústředních časopisech, které v této době většinou souvisí s tematikou zpracovávanou v Hradech.

Smutné bylo poslední desetiletí tábořského působení Aug. Sedláčka. V roce 1891 zemřela jeho matka, 1892 bratr František, v roce 1896 jeho otec a v roce 1899 po dlouhé nemoci jeho manželka Ernestina, jejíž obětavost a péče byla jedním ze základních předpokladů jeho vědecké činnosti. Tyto události negativně ovlivnily Sedláčkovy tvůrčí schopnosti, takže po určité době ochabla jeho publikační činnost a zdržela se i práce na přípravě posledních 3 dílů Hradů. V roce 1899 požádal A. Sedláček o předčasné penzionování, aby se mohl dále věnovat jen odborní činnosti. Jeho žádost byla vyřízena k 31. 7. 1899.

Léta penze se rozhodl trávit ve městě svých gymnaziálních studií v Písku. Zde si koupil dům čp. 355 na dnešní Židkově ulici, kde žil až do konce svého života. O Sedláčka se po smrti jeho první ženy starala Františka Martincová pocházející z Uhlínovic u Rychnova nad Kněžnou, která jako hospodyně pracovala u Sedláčků již v době jejich pobytu v Rychnově n. K. a Táboře. Po smrti Františky Martincové zůstal A. Sedláček zcela sám, neboť Sedláčkovi neměli děti. V té době se seznámil s učitelkou Terezií Barakovou, s kterou se v roce 1922 oženil. Druhou svarbu měl Sedláček v píseckém chrámu. I když do Písku přišel jako penzista, vůbec nepomýšlel na odpočinek, ale i zde pokračoval v intenzivní vědecké práci. Uspořádal písecký archiv, věnoval se práci nad posledními svazky Hradů, sepsal dějiny Písku, zabýval se historií Prácheňského kraje, vydal několik prací, které představují syntézu jeho poznatků z různých oblastí historického bádání (6). Napsal i řadu článků do místního časopisu Otavaň (7). V Písku získal A. Sedláček velkou úctu obyvatel, oslava jeho 80. narozenin se stala významnou kulturní a společenskou událostí (1923).

August Sedláček zemřel 15. 1. 1926, jeho pohřeb, který byl významnou událostí v životě Písku, se konal 17. 1. 1926. Sedláček byl pohřben na starém Trojickém hřbitově, který je dnes upravený jako pietní park. Zde při jižní stěně bývalého hřbitova je udržovaný Sedláčekův hrob.

Svoji pozůstalost, která je významným pramenem pro topografické bádání a regionální dějiny, odkázal A. Sedláček Historickému ústavu. V Historickém ústavu ČAV je tato pozůstalost uložena i dnes. Část Sedláčkovy pozůstalosti, hlavně některé jeho osobní věci, zůstaly nadále v Písku v majetku jeho druhé manželky Terezie. Po její smrti v roce 1974 byly uloženy v píseckém muzeu.

Poznámky: 1) Základním pramenem pro poznání Sedláčkova života je jeho autobiografie Paměti z mého života, Praha 1924, která obsahuje i bibliografii jeho díla, v které se však vyskytují určité nepřesnosti a chybí pochopitelně bibliografické záznamy o dílech z posledních let života. Důležité jsou i články napsané při Sedláčkově životních jubileích a jeho nekrology. Z nich připomínáme alespoň: F. Slavík, August Sedláček (k jeho 60-tému narozeninám), Časopis společnosti přátel starožitností českých (dále jen ČSPSČ) 11, 1903, s. 1-6, V. Vojtěšek, August Sedláček (k jeho 80-tému narozeninám), ČSPSČ 21, 1923, s. 5-7, I. Domeška, August Sedláček, ČSPSČ 34, 1926, s. 25-27, K. Hostaň, August Sedláček, ČSPSČ 34, 1926, s. 23-25, V. Novotý, August Sedláček (Vzpomínka přednesená při pohřbu Augusta Sedláčka), Časopis pro dějiny venkova 13, 1926, s. 1-16, 177, Vzpomínky na Augusta Sedláčka, ČSPSČ 34, 1926, s. 19-23, J. Pekař, Za Augustem Sedláčkem (nekrolog), Český časopis historický 32, 1926, s. 1-8, J. Šebánek (nekrolog), ČSPSČ 34, 1926, s. 17-18. Životu a dílu A. Sedláčka je věnován článek autorů F. Musila a J. Ulovce, August Sedláček, který byl vlastně úvodem k Ročenice Klubu Augusta Sedláčka, Píseň 1981, s. 5-18. Tento článek plníší i bibliografii Sedláčkova díla (Je s některými nepřesnostmi v citacích) a přehled jeho pozůstalosti. Posledním létem života Augusta Sedláčka v Písku je věnována práce O. Koláře, Písecká léta Augusta Sedláčka, Písek, bez letopočtu (vydala Okresní knihovna v edici Písecká žitanka, řada II monografie). O významu pozůstalosti Augusta Sedláčka pojednává A. Vavrušková, Sedláčkova pozůstalost a její význam pro bádání rodopisné, Časopis rodopisné společnosti 1929, s. 17-28 a F. Roubík, Topografický a kartografický materiál k pozůstalosti A. Sedláčka, ČSPSČ 57, 1919, s. 193-197. 2) Jedná se hlavně o články Topografická zmínka o několika tvrzích v jižních Čechách (Božejovice, Malovice, Podžhuby), Otavaň 1, 1863, č. 13 (článek je nepodepsaný, neboť ho Sedláček publikoval ještě jako gymnazista a studenti tenkrát v časopisech publikovat nesměli) a Oujezdec zánek na Neznaňovsku, Prácheň 1, 1864, s. 4-5. 3) Např. články Hradisko Hutovské u Litomyšle, Památky archeologické (dále jen PA) 7, 1868-69, s. 59-61, Přírůčky Litomyšlské k dějinám české literatury (Tiskárna a Impresorové, Martin Kabátník, Adam Bakalář, Mikuláš Vrána - bakalář), PA 9, 1871-72, s. 39-44. Rukopis litomyšlské topografie je uložen v Sedláčkově pozůstalosti, inv. č. 160. 4) Rychnov nad Kněžnou, Pokus dějepisný, Praha 1871. 5) Okolnostmi spojenými s vydáváním Hradů a vůbec živem tohoto díla na celý Sedláčekův život se v našem článku vědomě podrobněji nezabýváme, neboť je jim věnován samostatný článek A. Sedláček a soudobá kastologie v tomto čísle Hlásky. 6) Jedná se např. o práce Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou I-III, Písek 1911, 1913, Dějiny Prácheňského kraje, Písek 1926, Zbytky register královských a českých z let 1361-1480, Rozpravy České akademie, Hlída 1, č. 39, Praha 1915 (jedná se o edici pramenů k řez. dějinám), O starém rozdělení Čech na kraje, Rozpravy Čes. akademie, Hlída 1, č. 61, Praha 1921 (důležitý příspěvek k dějinám vývoje správního dělení Čech), Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách, Rozpravy České akademie, Hlída 1, č. 63, Praha 1923, Snůška starých jmen, jak se nazývaly v Čechách řeky, potoky, hory a lesy, Rozpravy České akademie, Hlída 1, č. 60, Praha 1920. 7) O těchto někdy málo známých článcích informuje O. Kolář v práci citované v odkaze č. 1, hlavně bibliografické údaje na str. 22.

F. Mušil

Muzeum Augusta Sedláčka v Písku

V roce 1899 odchází předčasně penzionovaný profesor tábořského gymnázia August Sedláček do města svých středoškolských studií, do Písku. Hned z počátku bylo jasné, že v penzi se nabude věnovat spíše hlebdám v parku, jak nedávno vstříhne napsal písecký publicista Ondřej Kolář, ale že závažnou vřtinu svého života zasvětil plně vědě.

Shodou okolností 1. září 1900 unířá zakladatel píseckého muzea (1881) a jeho ředitel Ludvík Pompe. Nová mladočeská správa písecké radnice pak jednomyšlně jmenuje novým ředitelem muzea a současně městským archivářem dr. Augusta Sedláčka. V počátcích Sedláčkovy muzejní činnosti dochází za jeho odborného dohledu k restaurování zbytků píseckého hradu (v případě fresek Rytířského sálu bohužel

k jejich částečnému znehodnocení) a dalších památkových objektů ve městě. Sbírky se r. 1902 stěhovaly z městské spořitelny v Karlově ulici do hradu, kde v šesti místnostech a v Rytířském sílu vzniká muzejní expozice. K první hromadné prohlídce dochází 8. března 1903 za účasti 300 osob.

Přestěhované muzejní sbírky August Sedláček nově utřídil do 11 oddělení. V bývalé konírně uvolněných kasáren, přiléhající k hradu, uspořádal městský archiv, jehož fond později využil k napsání obsáhlých třídílných dějin města Písku. Je jisté, že archivní práce byla pro Sedláčka prioritní, nicméně díky jeho osobnosti muzeum získalo mnoho spolupracovníků a darů. Osobně se také zúčastňoval drobných terénních akcí. Například v roce 1907 nechal prozkoumat místo nálezu bronzových předmětů u Smekovic a se známým archeologem J. I. Přízem sondoval na hradišti u Vroovic. Později nechal v lese Hůtky prokopat několik vyvýšenin, které považoval za mohyly. Jako první si všiml valů hradiště u sv. Jana u Chřešovic a jeho výzkum doporučil Bedřichu Dubskému. V roce 1923 inicioval výzkum hradiště u Písku a v r. 1924 zachránil pro muzeum obsah laténského hrobu z Čimelic.

Slibný rozvoj muzea na počátku století ochromila první světová válka a následně poválečné události. Prakticky až do Sedláčkovy smrti 15. ledna 1926 muzeum živořilo. Svoji roli zde neposchybně sehrálo též Sedláčkovy vysoké stáří a upřednostňování publikační činnosti.

Po Sedláčkově smrti byl jmenován novým správcem muzea profesor Josef Kaiser. Ten soustředil kolem sebe skupinu "zapálených" spolupracovníků, kteří výrazně oživilí muzejní práci. Zejména z místních poměrů rozšířili svoji činnost na území bývalého Prácheňského kraje. Z iniciativy regionálního kulturního pracovníka dr. Jaromíra Malého se 14. března 1926 sešel přípravný komitét, který navrhl založit Sedláčkovu muzejní společnost. Její ustavující schůze

se konala na radnici 6. června. K uctění památky významného historika bylo muzeum pojmenováno "Muzeum dr. Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska". Navržené stanovoy schválilo písecké občasní zastupitelstvo 1. dubna 1927 a nově uspořádané muzeum bylo otevřeno 26. června 1927 včetně pracovního koutku Augusta Sedláčka v jedné z expozic. Muzeum Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska pak vydávalo každoročně v letech 1927-1940 pod stejným názvem zprávy o své činnosti.

Památka Augusta Sedláčka nebyla v muzeu nikdy zapomenuta. Hned v roce 1929 zapůjčilo většinu svých dokladů o Sedláčkovi do píseckého pavilónu krajině výstavy v Táboře. O tři roky později nově správce muzea knihovník František Lajpč získává do sbírek další doklady o Sedláčkovi.

Za nacistické okupace síce Sedláčkovo jméno z názvu muzea mizí, nicméně je v roce jeho stého výročí narození (1913) otevřena výstava August Sedláček a Písek. Památky na něj zůstávají součástí stále expozice.

Další výstavu "Život a dílo Augusta Sedláčka" připravilo muzeum v r. 1963. Také profesáři výročí úmrtí A. Sedláčka v r. 1926 oslavilo muzeum opět výstavkou předmětů z jeho pozůstatosti.

V letošním roce otevřelo písecké muzeum své expozice po sedmileté přestávce způsobené generální úpravou budov s novým názvem Prácheňské muzeum. V expozici kulturní tradice nechytí ani koutek věnovaný Augustu Sedláčkovi. Kromě této trvalé vzpomínky připomene jeho letošní 150. výročí narození výstavkou v přilehlé budově.

J. Fröhlich

Pozůstalost Augusta Sedláčka

V širším pojetí náleží k Sedláčkově pozůstalosti vedle písemné sbírky také numismatická a sbírka odličků pečeti. Numismatická sbírka původně patřila k bytovému inventáři, který tvoří součást trvalé expozice Památníku Mladovožicka. Teprve v roce 1959 bylo z bezpřírodních důvodů rozhodnuto o jejím přemístění do píseckého muzea, do jehož vlastnictví přešla definitivně po smrti sběratelovy manželky Terezy v roce 1974. Sběrka se stala součástí numismatické muzejní sbírky. Obsahuje více než půlručního tisíce exemplářů kovového numismatického materiálu. Mince Sedláček popisoval na malých lístcích, které jednotlivě pod každou z nich podkládal. Zaměřil se především na mince domácí a mince sousedních států. Úvodní partii sbírky tvoří ukázky mincí antiky (1).

V souvislosti s heuristikou k dílu "Česká sfragistika" (viz níže), pořizoval Sedláček odličky pečeti, jejichž sbírka tvoří další část jeho pozůstalosti. Původně byla uložena u jeho písemného odkazu v Historickém ústavu ČSAV, odkud byla předána do Semináře pomocných věd historických na filozofické fakultě University Karlovy, kde je o ni pečlivě dohledáno.

Co se týče knihovny Augusta Sedláčka, obsahující více než 1300 svazků, tvoří součást bohatého knihovního fondu Historického ústavu AV ČR, do něhož byla předána spolu s písemnou pozůstalostí (viz níže). Knihy jsou naplněny četnými glosami svého původního držitele.

Uvažujeme-li o pozůstalosti Sedláčka v užším pojetí, pak máme na mysli pouze písemnou sbírku, která je nejdůležitější. Je uložena na několika místech. Jednu její část uchovává Okresní archiv Písek se sídlem v Mirovicích: "Jde především o velký soubor rodinné korespondence (Sedláčkem obdržené), korespondence přátelské a několik drobných neotříděných rukopisů. V okresním archivu nalezneme dále třeba Sedláčkovy synoptické tabulky pro léta 1800-1850 a 1850-1899 nebo sešit s texty a notovým záznamem, napsaný "Zbírka rozmanitých písní pro Augusta Sedláčka". Z devíti, písní zaznamenaných v notesu, mají tři text český, jedna text německý. V této části pozůstalosti se nachází také rozsáhlá složka s dokumentací Sedláčkova sporu s nájemníkem, který měl dokonce soudní dohru" (2). Dopisy, které psal Sedláček, lze najít v pozůstatostech řady osobností v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze (3).

Nejvýznamnější část Sedláčkovy písemné pozůstalosti je uchovávána v Historickém ústavu AV ČR. V říjnu roku 1924 byla uzavřena smlouva, podle níž měl všechny Sedláčkovy písemnosti po

jeho smrti převzít stát. To se také stalo 26. dubna 1926, když byla její podstatná část převezena do Státního historického ústavu vydavatelského v Praze, který byl předchůdcem dnešního výše zmíněného Historického ústavu. Pro zeleň pozůstalosti převzal tento ústav v roce 1955 i písemnosti, které vdova Tereza Sedláčková věnovala tehdejšímu Městskému národnímu výboru v Písku (4). Písemná pozůstalost obsahuje nejen rukopisy prací, které již nebyly vytištěny, ale i přípravný materiál a knihy výpisků z archivních pramenů, a konečně i rukopisy děl ještě nevydaných. V souvislosti s přípravou jednotlivých monografií a studií vznikaly zmíněné knihy výpisků doprovázeny zápisy do listkových katalogů. První podnět k nim dala práce na rekonstrukci zemských desek pod vedením archiváře J. Dmlema, později profesora pražské university. Postupem času bylo dosaženo dnešního stavu, tj. asi 400000 listků, uložených v šesti kartotéčích s 307 zásvukami: 120 zásvuk tvoří Genealogie Čech, 133 zásvuk Topografie Čech, 45 zásvuk Topografie Moravy a 9 zásvuk "Varia". V topografickém katalogu jsou zachyceny zprávy téměř o všech osaděch království českého a markrabství moravského, které doplňují a rozšiřují historické, stručné údaje Sedláčkova Mistopisního slovníku. Také tento katalog, tvořící vzájemně oddíl pro každou zemi, je řazen alfabetaicky podle jmen osad načež následuje pořadí chronologické. Ke jménu osady je vždy připojeno číslo, udávající stránku v Palackého Popisu království českého, aby mohly být zprávy o stejnojmenných osadách snadno rozlišeny. Údaje na listcích genealogického a topografického katalogu jsou popsány co nejstručněji, lečto ve formě hesla a podávají z části ohromný rejstřík ke knihám Sedláčkových výpisků z archivů. Proto nalézáme na listcích buď přímo signatury archivních fondů, knihoven a pod. nebo odkaz k výpiskům (5). Uvedené knihy Sedláčkových výpisků jsou uloženy při listkové kartotéce v kartónech.

Jak bylo výše zmíněno, pozůstalost obsahuje i svazky rukopisů s rozpracovanými tématy, které se hlásí k řešení. Nejvýznamnější je zatím nevydaný rukopis "Česká sfragistika" s podtitulem "Nauka o pečetech a pečeti v Čechách, na Moravě a v Opavsku". Obrázkový doprovod v textu naplňuje tři svazky, které obsahují pečeti rejstřík s údajem, ze kterého roku pečeť pochází. Uměleckým dojmem působí tušově jemné kresby pečeti. Vydání "České sfragistiky" bude jedním z budoucích úkolů Historického ústavu AV ČR.

Četné doplňky a dodatky však nalezneme v pozůstalosti i pro rukopisy vydaných prací. Tak například pro historii hradiš architektury chová pozůstalost cenné detaily, kterým se nedostalo zveřejnění

v Hradcích. Zajímavý je také seznam názvů starých českých měř, matematické výpočty apod. k Pamětem a dokladům o staročeských měřích a váhách atd.

Co se týče vědních oborů, písemná pozůstalost dokládá, že Sedláček dával vedle topografie přednost stragistice, heraldice, metrologii, zvláště pak genealogii. Poslední souvisí z jeho zájmem o dějiny šlechty, který se promítl především v jeho Hradcích. Rodopisný materiál věnovaný význačným rodům staročeským, ale i rodům příslušejícím je v pozůstalosti bohatě zastoupen.

V Sedláčkově písemné pozůstalosti je soustředěno podivuhodně faktografické bohatství, které dokládá nejen nesmírnou trpělivost, oddanou práci a badatelskou sebekázeň, ale i velkou erudici. Samozřejmě, že při tak obsáhlém díle muselo zákonitě dojít i k nepřesnostem v některých údajích. A také nemohly být vyčerpány bez

zbytku všechny typy pramenů. Dodnes však zůstává Sedláčkova písemná pozůstalost jakýmsi zvláštním repertářem pro orientaci v nejrůznějších tematických oblastech vědeckého zkoumání. Řada historiků zde hledá první informace a některí i náhradu za vlastní základní archívni výzkum.

Poznámky: 1) Srov. Ondřej Kolář, K vývoji numismatické sbírky muzea v Písku, Okresní muzeum v Písku, Zpráva o činnosti za rok 1987, str. 32. 2) Srov. Ondřej Kolář, O Augustu Sedláčkovi k připomenutí života a díla velkého učeně. Písek 1988, str. 6-7. 3) Tamtéž, str. 6. 4) Tamtéž. 5) Anna Vavroušková, Sedláčkova pozůstalost a její význam pro bádání rodopisné, Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze I, 1929, str. 18.

B. Kopiczková

August Sedláček a soudobá kastelologie (několik úvah nad dílem Augusta Sedláčka)

V letošním roce uplyne 150 let od narození historika českých hradů, zámků a tvrzí Augusta Sedláčka (narozen 28. srpna 1843 v Mladé Vošici u Tábora). Při této příležitosti se chceme zamyslet nad významem jeho díla pro skutečně vědecké poznání našich středověkých panských sídel i nad jeho přínosem při řešení některých teoretických otázek, kterými se v současnosti zabývá nově vznikající disciplína - kastelologie, která si klade za cíl co nejširší a nejúplnější poznání všech středověkých panských sídel a obranných staveb (1).

August Sedláček je autorem rozsáhlého historického díla zasahujícího do nejrůznějších oblastí historického bádání. Jeho dílo (více jak 150 bibliografických položek od drobných článků až k rozsáhlým několikavazkovým monografiím) se zabývá regionálními dějinami, téměř všemi pomocnými vědními historickými, ediči některých historických pramenů, biografickými otázkami význačných osobností našich dějin apod. Jeho výrazným rysem je fakt, že vznikalo jako příprava k tomu, v čem A. Sedláček viděl smysl veškeré své činnosti a své životní poslání - ke zpracování dějin českých hradů, zámků a tvrzí, případně vzniklo na základě materiálů, které Sedláček k uvedenému účelu shromáždil.

Sedláčkův zájem o hrady, zámky a tvrze vznikl již v jeho dětství. Byl ovlivněn jednak častými návštěvami hradu Šelmberka stojícího v blízkosti Sedláčkova rodiště, jednak některými historickými díly, které měl ve své knihovně otec Aug. Sedláčka - František Sedláček, např. Schallerovou a Sommerovou Topografii a Heberovými Hrady (2). Shromážděním materiálu vztahujícího se k středověkým panským sídlům se Sedláček intenzivně zabýval již v době středoškolských studií (v té době měl již celou řadu sešitů se zpracováním dějin některých hradů a zámků, které však později zničil). V roce 1863, kdy maturoval na pišeckém gymnáziu, publikoval první článek zabývající se problematikou několika tvrzí v okolí tohoto města (3).

Sedláčkovo výrazné zájmové zaměření rozhodlo i o jeho budoucím studiu. Odechází studovat historii na filosofickou fakultu UK v Praze. Zde si uvědomuje, že nejdůležitější pro skutečně správné poznání dějin hradů, zámků a tvrzí nejsou údaje literatury, na které se dosud hlavně zaměřoval, ale hlavně přímá svědectví písemných pramenů. Již v době vysokoškolských studií začíná bádát v pražských archívech. Především zásluhou Josefa Emlera poznal již v této době desky zemské a začal je soustavně studovat. Takže již v době Sedláčkova vysokoškolského studia byl položen základ jeho obrovské sbírky výpisků z nejrůznějších písemných pramenů, která se v budoucnu stala základním materiálem pro jeho "Hrady".

V přípravných pracích k dílu o hradcích, zámcích a tvrzích pokračuje i po skončení univerzitního studia v době počátků své dráhy středoškolského profesora, kdy působil na gymnáziích v Litomyšli (1867 - 1869) a Rychnově nad Kněžnou (1869 - 1876). Vzhledem k určité odlehlosti obou prvních Sedláčkových působišť od Prahy nebyla zde jeho činnost tak intenzivní, jak by si sám přál. Přesto však do poloviny 70. let shromáždil tak rozsáhlý materiál, hlavně z pí-

semných pramenů, že začal uvažovat i o možnosti vydání díla o hradcích, zámcích a tvrzích.

Význačným mezníkem v přípravě jeho díla se stal rok 1876. V tomto roce jednak dosáhl přeložení do Tábora, který považoval za příznivější pro svoji práci než poměrně odlehlý Rychnov nad Kněžnou, jednak publikoval pojednání o hradě Přiběnicích (4), které velmi kladně ocenil Alois Vojtěch Šembera. Tento úspěch povzbudil Sedláčka k další práci a k rozhodnutí začít své dílo o hradcích publikovat (5). Pomocníkem při hledání nakladatele se stal Sedláčkův známý z doby pražských studií prof. J. Emleer. Za pomoci Emlerovy získal Sedláček význačného nakladatele Františka Šimáčka. V roce 1878 předložil Sedláček Šimáčkovi svoji práci, která v této době měla však charakter pouhého shromáždění historického materiálu k jednotlivým hradům, zámčkům a tvrzím. František Šimáček však chtěl vydat reprezentační dílo, které by zaujalo širší čtenářskou obec, a proto chtěl aby historické údaje byly doplněny i popisy jednotlivých objektů, pověstmi a dalšími zajímavostmi. August Sedláček nakonec přistoupil na to, že dílo podle požadavků nakladatele přepracuje a rozšíří. Šimáček byl zase ochoten zajistit bohatou obrazovou výpravu díla a celé dílo vydat postupně v průběhu 20 let. Přistoupení na koncepci díla podle přání nakladatele Šimáčka znamenalo pro Sedláčka novou intenzivní práci - další cesty po hradcích, zámcích a tvrzích a další bádání v archívech, nejen domácích, ale i zahraničních. Současné však v letech 1878 - 1880, kdy začalo vydávání I. díla "Hradů", řešil některé otázky, kterými se zabývá i dnešní kastelologie. Nevěnoval jim sice teoretické práce, ale řešil je v praxi promyšlením celkové koncepce připravovaného rozsáhlého díla.

Především si vytyčil zásadu, že ve svém díle chce zachytit, na rozdíl od svých předchůdců, všechna středověká panská sídla v Čechách, o což usiluje i dnešní kastelologie. Za objekt svého zájmu pak považuje ta místa, kde je existence panského sídla potvrzena písemnými prameny, to znamená, kde je výskonně uvedena existence hradu, zámku či tvrze (samozřejmě i v latinské či německé podobě). Souvisí to s tím, že A. Sedláček byl historikem, který již v době svého studia byl veden k poznání, že základem pro řešení jakéhokoliv historického problému je svědectví písemných pramenů. V souladu s chápáním historického vývoje typickým pro 2. polovinu 19. století, kdy byl proti sobě stavěn dějinný vývoj českého státu do počátku 13. století jako projev domáckých vývojových tendencí a vývoj od počátku 13. století jako projev západních vlivů, zabývá se A. Sedláček pouze šlechtickými sídly vzniklými od poloviny 13. století, staršími kostelními hrady (např. Vraclav, Čáslav, Starý Plzeňec) s výjimkou těch, v jejich areálu později vznikl středověký hrad (např. Chručim, Jaroměř, Hradec Králové) nejsou předmětem jeho zájmu. Rovněž se nezabývá nejstaršími šlechtickými sídly, která vznikla jako dvorce u románských tribunových kostelů. Na rozdíl od dnešního chápání vývoje panského sídla, který trvá až do 19. století, předmětem Sedláčkova zájmu byly pouze hrady, zámky a tvrze vzniklé do třicetileté války. Důvodem této časové hranice pro Sedláčka zřejmě byla obecná nechuť české historiografie 19. století k dějinám doby po třicetileté válce, dále fakt, že

třicetiletá válka v chápání některých historiků - Sedláčkových současníků - je považována za konec středověku a také to, že v oblasti dějin umění v Sedláčkově době nedošlo ještě k plnému zhodnocení a ocenění uměleckých stohů vzniklých od 17. století a za typicky středověké umění byla považována jen gotika a renesance. Vzhledem k uvedenému časovému omezení objektů, které Sedláček sledoval, došlo k tomu, že z jeho díla vypadly některé důležité zámecké objekty, např. barokní Jemčina, empírová Kačina či pseudogotický Sychrov a dále řada drobných šlechtických sídel např. na Sušicku. V Sedláčkově díle se setkáváme ovšem s těmi šlechtickými sídly, která vznikla po třicetileté válce, ale navázala na objekty existující již dříve (např. Rychnov nad Kněžnou, Duchcov). Vzhledem k tomu, že v Čechách po třicetileté válce k přílivu intenzivnímu budování nových panských sídel nedocházelo (převládaly přestavby starších objektů), Sedláčkem přijatá časová hranice pro zařazování objektů mezi středověká panská sídla, zase neznamenala vynechání neúměrného množství panských sídel. I když A. Sedláček kládí hlavní důraz na písemné doložení panského sídla, zařadil do svého díla i ta sídla, z nichž se zachovaly pozůstatky, i když o nich chyběly zprávy písemných pramenů. Tyto zbytky znal jednak z autopsie, když se s nimi setkával při svých výzkumných cestách, jednak ze zpráv publikovaných v časopise Památky archeologické, později i v různých regionálních periodikách a monografiích. V posledních dílech využil i údajů, které přinesl soupis památek v království českém, jehož jednotlivé svazky vycházely od roku 1897. Se značnou kritičností přijímal údaje o zbytcích neznámých hradů a tvrzí, které publikoval Schaller, Sommer a Heber. V porovnání s lokalitami doloženými písemnými prameny jim však věnuje méně místa. Zvláště se to týká písemně nedoložených hradů. Tak např. rozsáhlým zbytkům hradu u Dobřan (okr. Rychnov n.K.) věnuje pouze poznámku v odkaze (díl 2, s. 65), 2 vyobrazení a poznámku pod čarou věnuje velmi významnému hradu doby Přemysla II. v Myšlení (okr. Písek), (díl 7, s. 238, 269 a 273), přičemž vůbec pochybňuje o tom, že zde hrad stával. Vzhledem k tomu, že v době, kdy A. Sedláček psal své dílo byla archeologie teprve v počátcích, při výzkumech nedocházelo ještě vždy k přesnému rozlišování prehistorických a středověkých opevnění, považoval někdy i zbytky prehistorických opevnění za zbytky středověkých tvrzí (např. heslo Cejřov, díl 1, s. 93). Právě v oblasti středověkých panských sídel zachovalých pouze ve zbytcích bez doložení písemnými prameny lze předpokládat, že soudobá středověká archeologie a kastelologie přinese k Sedláčkovu dílu nejvíce doplňků.

Další otázkou, kterou musel A. Sedláček řešit, byla otázka, zda do díla zařadí i ta místa, podle kterých používaly rody svůj přídomek, aniž je v nich písemnými prameny doložena existence hradu, zámku či tvrze. Lokality tohoto charakteru Sedláček do svého díla nepočítal. Zatajuje je pouze v tom případě, že v místě jsou zachovány zbytky panského sídla, které potom považuje za sídlo toho, kdo podle lokality používal predikátu. To se týká např. Habrova (díl 1, s. 176 - zde však Sedláček za tvrzěně považuje pravděpodobně prehistorické opevnění), Habliny (díl 2, s. 242) a Drahoraze (díl 5, s. 273 - 274). V některých místech, kde je existence panského sídla výstavně doložena později (většinou až v 15. a 16. století) než predikát, připouští A. Sedláček na základě existence predikátu i dřívější existenci panského sídla. Soudobá kastelologie věnuje problematice panských sídel v místech, podle kterých byl používán predikát větší pozornost než A. Sedláček.

Hlavní rozdíl mezi Sedláčkovým a soudobým "kastelologickým" přístupem k středověkým panským sídlům spočívá ve způsobu jejich popisu a interpretace stavebního vývoje. Při popisech panských sídel, hlavně hradů, vychází Sedláček ze soudobého stavu, který většinou zná z autopsie, podle exteriéru se snaží rekonstruovat novější a starší části stavby, rekonstrukci staršího stavu provádí hlavně na základě různých popisů, které se zachovaly většinou v deskách zemských jako součásti odhadů jednotlivých panství. Popis "kastelologický" má naopak dynamický charakter, na základě interpretace různých stavebních článků se snaží zachycovat stavební vývoj objektu, určit funkčnost jeho jednotlivých částí, na základě určitých typických architektonických prvků i časové upřesnění vývoj panského sídla. Na základě tohoto odlišného přístupu ke zkoumání objektu samotného se potom mnohdy odlišují závěry, k nimž pokud jde o architektonický vývoj objektu, dospěl A. Sedláček a dnešní kastelologie. Tak např. podle Sedláčka je hrad v Blatné (díl 11, s. 175 - 181) gotickou a renesanční stavbou a jednou z jeho nejstarších částí je vstupní věž, podrobný

architektonický rozbor zde objevil i pozdně románskou část (kapli) a věž naopak zařazuje až do přestavby v 15. století (6), lokalita u Koňlan je podle Sedláčka zbytkem nevelké tvrze snad ze 14. století (díl 13, s. 126), historicko-archeologický a kastelologický rozbor tohoto objektu ukázal, že se jedná o pozůstatky většího pravděpodobně královského hradu z poloviny 13. století, který představuje ojedinělý příklad přechodu od knížecích hradů 11. a 12. století ke středověkým hradům (7), zbytky panského sídla mezi obcemi Albrechtice a Černčice na Chomutovsku, který Sedláček považuje za zbytky tvrze Alberka vzniklé v 16. stol. (díl 14, s. 240), řadí kastelologická interpretace k hradům tzv. bergfriedového typu z 2. poloviny 13. století (8).

Při promyšlení koncepce díla se A. Sedláček zabýval i otázkou jeho rozdělení do jednotlivých dílů. I když si vytkl cíl zabývat se hradu, zámky a tvrzemi v Čechách, nepočítal k Čechám Chebsko, jehož vztah k českému státu prošel složitým vývojem (v důsledku toho z jeho díla vypadla řada významných objektů, hlavně hradů, které na Chebsku existují, jen namátkou Vildřez, Starý Rybník, Neuberk u Aše) a dále celkem logicky Kladsko, které nebylo součástí českého státu již od poloviny 18. století. Základem dělení práce o hradech, zámcích a tvrzích mělo být původně krajské dělení Čech z doby před třicetiletou válkou, ale nakonec některé díly navazují na starší rozdělení (např. 6. díl se týká kraje Podbrdského, v 15. dílu je zachycen kraj Vltavský, oba kraje zanikly v době tereziánských reforem a vytvořily kraj Berounský, některé zachycují kraje vzniklé až v polovině 18. století (5. díl nazvaný Podkrkonoší obsahuje kraj Bydžovský, který naopak vznikl až v době tereziánských reforem vyčleněním z Hradecka).

Pro doplnění předloženého rukopisu podle plání nakladatele Františka Šimůčka a po promyšlení výše naznačených teoretických otázek, které si vydání rozsáhlého díla vyžadovalo, předal A. Sedláček rukopis k 1. dílu nakladatelství tak, že první sešit 1. dílu byl vytištěn v posledních dnech roku 1880 (datován již rokem 1881) a 1. díl dokončen v roce 1882. 1. díl obsahoval Chrudimsko a voľba tohoto kraje pro počátek vydávání "Hradů, zámků a tvrzí království Českého" nebyla náhodná, neboť Sedláček toto teritorium dobře znal z doby působení na gymnáziu v Litomyšli a z tohoto období měl zřejmě i dostatek materiálů z některých archivů v tomto kraji (např. městské archivy v Litomyšli a ve Vysokém Mýstě). V tomto díle se ale projevuje i dosti značná závislost na literatuře, zvláště na Heberovi, takže asi k přílivu podstatnému přepracování původně připraveného rukopisu tohoto kraje v letech 1878 - 1880 nedošlo. Dále pak následovaly 2. díl Hradecko (1883), zde využil Sedláček svého působení v Rychnově nad Kněžnou, proto je zarážející poměrně nízká úroveň zpracování některých lokalit z oblasti Orlických hor - vynechání hradu Pěšina, z něhož se zachovaly značné zbytky, velmi všeobecné určení polohy hradu Hlodného, zpracování dějin Žamberka v závislosti na Heberovi, neznalost hrádku u Chábor z autopsie, jen velmi stručná zmínka o hradě u Dobřan, 3. díl Budějovicko (1884), 4. díl Vysoký Táborský (1885), 5. díl Podkrkonoší (1887), 6. díl Podbrdsko (1889), 7. díl Písecko (1890), 8. díl Rakousnicko a Slánsko (1891), 9. díl Klatovsko a Domažlicko (1893), 10. díl Bolešovsko (1895), 11. díl Prachensko (1897), 12. díl Čáslavsko (1900), 13. díl Píbeňsko a Loukecko (1905). Až do dokončení 13. dílu v podstatě nakladatelství vycházelo z původních představ o časovém postupu vydávání a v průměru každé dva roky byl vydán vždy jeden svazek díla. Velmi se protáhlo jednak pro nezáměr oslabení, jednak pro věcné oddělení vydání 14. dílu Litoměřicko a Žatecko, jehož vydávání bylo ukončeno až v roce 1923 a poslední 15. díl (Kouřimsko, Vltavsko a jihozáp. Bolešovsko) vyšel až v r. 1926, několik měsíců po Sedláčkově smrti.

15. dílem byl ukončen rozsáhlý ediční podnik "Hradu, zámky a tvrze království Českého", který v době svého vzniku neměl odpovídající protiváhu téměř v žádné zemi střední Evropy a pokud jde o země, které tvořily bývalé Československo, žádná podobná díla ani později nezískala. Zůstalo zde jen u pokusů napodobit Sedláčka (Morava - dílo Viktora Pinkavy), či u vzniku děl zabývajících se jen některými středověkými sídly (díla slezských autorů A. K. Müllera a A. Petera), případně u publikací, která byly více ostavou jednotlivých šlechtických rodů než dílem o jejich sídlech (tzv. mileniární monografie vydávané u Uhrách a zachycující i část území Slovenska).

Je pochopitelné, že v tak rozsáhlém díle, jehož autorem byl jednotlivec, se musely objevit i některé problémy a omšly. A o Sedláčka je jich skutečně minimum. Spíše můžeme říci, že se projevují rozdíly v úrovni jednotlivých dílů, kterou je však možno označit vždy za dobrou. Obecně je možno říci, že nejvyšší úroveň i pokud jde o

znalost objektů z autopsie, znalost literatury a shromáždění archivního materiálu, mají díly, které se vztahují k jižním a jihozápadním Čechám, tedy ke kraji, který byl nejtěsněji spjat se Sedláčkovým životem a který proto také nejlépe znal. Prácheňskému kraji věnuje dokonce 2 svazky (díl 7 - Písecko se totiž převážně vztahuje k území Prácheňska, samostatný písecký kraj nikdy neexistoval). Naopak nejméně dokonalé jsou svazky vztahující se k severozápadním Čechám, tedy k oblasti, kde výrazně převládalo německé obyvatelstvo a kde Sedláček mnohdy nenacházel podporu pro svoji činnost. V 13. díle chybí některé lokality, i archivní prameny uváděné u jednotlivých tvrzí jsou někdy velmi skromné, 14. díl sice přináší i k tvrzím bohatý materiál (čerpáný z pramenů, ale většinu z nich autor zřejmě neznal z autopsie, takže informace o jejich podobě a poloze jsou velmi skromné. V 15. dílu Sedláček poprvé využil jako ilustrační materiál ve větší míře fotografie (ve všech předchozích dílech převládají kresby - hlavně od bratří Liebscherů), v tomto díle se také ve větší míře opírá o výsledky prvních svazků soupisů památek v království českém.

Hlavním nedostatkem, který se týká všech svazků Hradů, je úroveň citace pramenů. Zde zřejmě působila snaha vydavatele co nejvíce omezit z hlediska běžného čtenáře zbytečný materiál. Aug. Sedláček proto cituje velmi stručně (např. jen odkaz na archiv, bez jakékoli signatury) a někdy i nepřesně. Podle jeho citací (s výjimkou tříletých pramenů) lze pramen na který odkazuje, jen velmi těžko nalézt. Touto nedokonalou citací dochází k značnému znehodnocení obrovské práce, kterou musel Sedláček při shromáždění archivních materiálů ke své práci vykonat.

Vzhledem k výjimečnosti Sedláčkových "Hradů" toto dílo i dnes zůstává základem každého bádání v oblasti českých středověkých panských sídel (9). Je proto zcela samozřejmé, že s velkým zájmem o naše hrady, zámky a tvrze, který se u nás projevuje hlavně v několika

posledních desetiletích a který je zřejmě určitou reakcí na dnešní přetechnizovaný a přeeconomizovaný svět i na přežítavý prostor bývalého režimu právě ke středověkým dějinám, ožil i zájem o dílo A. Sedláčka a že první sdružení zájemců o naše hrady, zámky a tvrze vzniklé počátkem 80. let v Plzni přijalo název Klub Augusta Sedláčka. A je přímo symbolické, že právě členové tohoto klubu patříli k prvním průkopníkům nové disciplíny - kastelologie.

Poznámky: 1) Diskuse o náplni tohoto oboru proběhla v roce 1992 na stránkách 2. ročníku III.ásky. Její shrnutí představuje článek Petra Rožmberského, Nový vědní obor, str. 39 - 40, který vytyčuje poměrně velmi široký předmět bádání kastelologie - prakticky všechna panská sídla a obranné stavby z období středověku. 2) Zdroji, které inspirovaly a z kterých vzniklo dílo "Hrady.", se podrobně zabýval Josef Pekař, Za Augustem Sedláčkem, Český časopis historický 22, 1926, str. 1 - 8. Mnohé informace přináší i sám August Sedláček, Paměti z mého života, Praha 1924. 3) Topografická zmínka o několika tvrzích v jižních Čechách (Božejovice, Malovice, Povlčhusy), Otava 1, 1863, č. 13. Článek není podepsaný, neboť v této době nebylo středočeským studentům povoleno publikování prací v časopisech. 4) Příloženice, Český jih, ročník 1876. 5) Na význam článku o Přiběnicích pro další Sedláčkovu práci upozorňuje Josef Pekař v článku citovaném v odkaze č. 1. 6) K tomu viz Tomáš Durdík, České hrady, Praha 1984, str. 25, 278 - 279. 7) Tomáš Durdík, c. d., str. 40 - 42. 8) Tomáš Durdík, c. d., str. 89. 9) Na význam Sedláčkovy díla i pro budoucí bádání upozornil již v roce 1926 historik Václav Novotný v projevu při Sedláčkově pohřbu, Václav Novotný, August Sedláček - vzpomínka pronesená při Sedláčkově pohřbu v Písku dne 17. ledna 1926, Časopis pro dějiny venkova 13, 1926, str. 1.

F. Musil

Vzpomínky Terezy Sedláčkové

Mým nejmilejším předmětem ve škole byl dějepis. Proto jsem později na vše ráda četla Třebízského, Jiráskova a Sinkvičova, ale též cestopisy, životopisy a dosud raději než povídky čtu Ladislava Stehlíka, Františka Pazourka, Karla Ptáčka, ať práce obou posledních popisují zlé časy naší vlasti a jejího lidu.

Jakmile po sešitech začaly vycházet Sedláčkovy "Dějiny města Písku", vypřijívala jsem si je, dychtivě četla a zmocnila se mně touha Sedláčka poznat. Svých známých jsem se ptala, kdo ho zná, kdo by mi ho ukázal. Když se tak stalo, udivilo mne, že se úplně podobá ostatním mužům svého věku. V mé představě se každý historik musil na první pohled lišit od ostatních lidí. Avšak byla jsem přesvědčena, že hovořit s ním bych asi nedovedla i stažilo mi vidět ho a dále uvažovat o jeho obrovské práci. Myslela jsem si. Páté to někdo slyšel vyprávět, nebo viděl nebo prožil, je rozhodně jiná práce, než ze starých listin a ještě starou češtinou psaných, vyličit dávno události.

Plnul čas, já se stala učitelkou na Mostecku a doma jsem byla jen o vánocích, velikonočních a prázdninách. Přišla I. světová válka. Moje spolužačka Vilma Mayerová provdaná za hudebního skladatele Jaromíra Hrušku, měla v roce 1915 tříletého syna Jaromíra a o rok starého Václava. Vždy odpoledne šla s nimi na procházku. Domluvily jsme se, že jednou až dvakrát týdně ji budu na těchto vycházkách doprovázet. Její otec, major auditor (přiseděl u vojenského soudu), byl vdovec a otec tří dětí. Měl velmi zlou hospodyní. Tehdy vlastnil dům sousedící s domem Sedláčkovým. Stavěl je stavitel oba stejně. V onom roce je dnes lékařské středisko a až toto nese nápis, přece není týden, by nemocní se domáhali vstupu do mého domu. Vilma měla nejvíce energie, a když žaloby otec ne zlou hospodyní byly oshýbeny, šla vždy k Sedláčkovým prosit o zastání. Ten potom otec domluvil.

Při jedné vycházce s dětmi jsme před vilou spisovatele J. Patrného potkaly Sedláčka vracejícího se z lesa. Spatřiv ji, hned šel k ní ptát se, jak se jí daří, rozmlouval s Jaromírem a ona mne představila - "má spolužačka učitelka Barcalová". Ptal se mne, kde vyučuji. "Mé působíště je Maltř v Mostu" odpověděla jsem. "Proč neudijete českého pojmenování Záluží?" táhl se.

Smějí se začala jsem hovořit: "Kdybyste toho názvu užil před tamním tajemníkem, to byste dostal. Mne po nastoupení místa řídící

učitel poslal na radnici představit se starostovi. V obci bydlí tři tisíce Čechů a necelý tisíc Němců, ale tyto vědomou. Řídící mi řekl, že starosta je sedlák, který umí česky. Přijal mne vřelě a při podání ruky mi přál, by se mi zde líbilo a abych šla do vedlejší místnosti k tajemníkově vyplnit přihlášku. Až blanket měl německý text, zapsala jsem v domněnku, že jsou česká učitelka, musím tak učinit. Souva ji tajemník přijal, začal na mne křičet, že ihned musím vše německy napsat nebo že se mnou zatočí a do smrti na to nezapomenou. Jsem-li sufražetka a přišla-li jsem dělat agitaci, že se postavím, abych ztratila toupu. Víte pane doktore, že teprve později jsem se dozvěděla, že tajemník jménem Kohout, pochází z české vesnice u Lábova. Je většinou Čechů nenáviděn, že každý, kdo jen na tři dny se vzdálil, musí se u něho odhlásit a nepřihlásí-li se po návratu v nejdůležitějších úředních hodinách, je pokutován a každý je nucen německy mluvit, ať to komolí jak chce".

Na to se mne Sedláček ptal, zda jsem byla v píseckém archivu a na moji zápornou odpověď mne pozval, abych tam přišla a že si o Mostecku pohovoříme více. Řekla jsem, že budu tak smět a rozloučili jsme se. Za několik dní potkal Vilmu na náměstí i ptal se jí, proč jsem dosud nepřišla. Když mi to při schůzce řekla, namítla jsem, že musím jít se mnou. I rozhodla se, že požádá svou svagrovou, učitelku hudební školy, ať tato bude mít volno, by jí poskála u dětí a my spolu do archivu půjdeme. Stalo se tak krásného dne, kdy slunce zářilo. Archiv se tehdy nacházel ve sklepě královského hradu. Když jsme z osvětleného nádvoří vešly do chodby, neviděly jsme ve tmě dveře. I smály jsme se obě hlasitě. Tu se dveře otevřely a v nich stál Sedláček i zval nás dále. Já chtěla něco moudrého říci jsem pravila: "To nemá Písek pro Vás lepší místnosti? V takovém sklepě Vás nechá pracovat?". To jsem si dala. Spustil, že není zhyžkaná stělníka, že on místnosti pro archiv sám vyhledal, neboť se mu jedná o bezpečné uchování spisů. Z té příčiny nedovolil sem zavést elektrické světlo, by nastalo krátké spojení a z toho požár, on že to mešká od 8 do 11 hodin a tu trochu nepohodlí vydrží. V duchu jsem si zlořečila, že jsem sem vůbec šla. Potom nám ukazoval Alžbety památky, nejstarší knihy zápisů o Písku, listiny různých králů. Vilma se omlouvala, že musí jít vařit i chtěla jsem s ní odejít. Optal se mne, zda bych chtěla zvědět něco o svém rodě. Netroufala jsem si říci, že ne. Vyhledal a přinesl fascikl rodu Barcalů a jal se mi jednotlivé listiny číst. Když skončil, podíval se na hodinky.

Bylo jedenáct. Ptal se, kde bydlím a když jsem řekl, že v Prokopově ulici u Heřmana Procházky, smál se, že tam jednou týdně chodí se napít budějovického piva a protože máme stejnou cestu, doprovodí mne. Cestou se vyptával na školu. Přijdouce před dům povídal, že se zajde podívat na mou maminku a v rozhovoru u nás se téžal, co děláme odpoledne. Maminka řekla: "Je nouze o palivo a tak dvakrát až třikrát do týdně vezmeme tašky a jdeme do lesa sbírat šišky a krutky, dovolí-li to počasí". Načež on odvětil, že jde do lesa denně a protože domů ho vede cesta kolem, zajde se někdy optat, zda bych šla s ním. Tašky si mohu naplnit, on nosí šišky v kapsách, by chalupě něco přinesl, aby neplakala. Namítla jsem, že chodívám s Vilmou, nechce-li máti do lesa, neboť jsem nevěděla o čem bych s ním mohla mluvit. Smál se, že týden má sedm dní a když nechodím jako ostatní slečny si sednout do parku, zhrde některý den i na procházku s ním. Začala jsem jednou týdně doprovázet busť do lesa nebo do jeho za městem se nalézající zahrady, i ba veliké, které říkal "obora". Jeho úmyslem bylo jak mi řekl, darovat tuto škeřle co botaničkou zahrádku. Pro tu až z Lednice na Moravě kupoval různé vzácné keře a stromy, které musely vždy být s balíkem, to je i se zemí, byly to tulipovníky, barvočné buky, americké doty, olivy, ale při zemi rostly alpské hrabáčinky atd. Bohužel, našel se kazivěl, který vytrhal pláňky z plotu a vyhlédnutý strom si porazil a odnesl. Setva dal Sedláček plot opravit, stálo se tak na jiném místě. Jindy byl vysoký sloup u vrat. Po takovém rozdílení přijda jednou do hostince řekl, že by oboru prodal. Z přítomných se ozval kloubouček p. Skála, kofik by za ni řádal: "Dal jsem za pozemek dva tisíce Kč, teď opravy se těžce shání a zlobení se k tomu, tak bych ji dal za dva tisíce

Kč", odvětil. Pan Skála odešel, vrátil se z peněz, Sedláček je přijal a druhý den prý se u notáře napiše kupní smlouva. Ale druhý den ho mrzelo, že jen plot má tuto cenu, co dal peněz za rostliny, co práce vykoval, než stýděl se ručit slovo. Ale tři léta nešel v tuto stranu, proolest ze ztráty té krásy. Pan Skála zahrádu dobře prodal a dnes se tam nalézají nové městské jatky. O "oboru" píše na podzim 1917. O vánech jsem se o tom dozvěděla i řekla jsem mu, že za tu cenu bych ji sama koupila. Odvětil: "Vidíte, jak hůvě je špatný řádec".

Když jsem v roce 1915 odjížděla z prázdnin, šel mne s maminkou ku vlaku vyprovodit a potom celý léta tak činil a s ní mi přišel též naproti. Jednou mne očelával sám a na moji otázku, co se stalo máti, že zde není, mi řekl, že se opozdila s večerí. On totiž časem přicházel si přečíst mé dopisy a máti mi vždy napsala co mi vzkazuje.

Tehdy byla máti nemocná akutním revmatismem, který byl již na ústupu, ale ven neschála dosud vycházet. Když druhý den se zabel optat, jak se máti daří, vytkla jsem mu, že jsem skálopevně věřila, že Sedláček nikdy neřde, ale všera mne oklamal. Řekl, že na zlé zprávy je času dost a nechtěl mne vidět plakat. Za nějaký den na procházce mi povídal, že má matce přeje dlouhý věk, než kdyby se snad stalo, že by umřela, abych pamatovala, že u něho bych našla vždy domov a on by byl šťasten, že má dceru, kterou ve mne vidí.

Z písemných vzpomínek druhé manželky historika prof. Augusta Sedláčka Teresy Sedláčkové z roku 1959 volně s drobnými úpravami přepsal na jaře roku 1993

A. Šolc 1998

August Sedláček - Plzeňsko a západní Čechy

Místopisec země České, jak se někdy pod průhledným pseudonymem A. Sedláček podepisoval, mnohokrát navštívil Plzeňsko a západočeský kraj, aby poznal nové hrady a tvrze, ale také proto, aby probíral rozsáhlý archívni materiál západočeských měst, obcí, zámků a klášterů. Neobyčejné množství pramenů dokládá velké ceny A. Sedláček mnohokrát použil při zpracování svých místopisných, genealogických a heraldických děl. Velká vysoce hodnota některých archívni pramenů zaujala A. Sedláčka natolik, že se rozhodl pro jejich přehledné upřesnění. Těto práci obětoval mnoho volného času bez nároku na finanční odměnu (1).

Poznatky získané Sedláčkovým studiem starých písemností ve vše neč dvacetí západočeských archívech se významně projeví v oživení vývoje a historie tohoto kraje, se kterým bohužel A. Sedláček jinak více nesplynul, jak se stalo v případě jeho rodiště a míst dlouhého působení. Neřeceme ani domyslet, jaký podíl práce v jeho české historiografii by byl věnovat Plzeňsku, kdyby byl býval jeho otec přeložen do Plzně, jak o to řádal již před rokem 1855 (2), aby měly děti kde studovat. I ze jen řítovat, že Plzeňsko Plzeňsko nenáležou Sedláčka nikdy takové sympatie, ze kterýchby vzešla touha zpracovat větší počet monografií. Z více než 150 publikovaných děl je tématice Plzeňska, kromě Hradů, věnováno jen několik článků rozptýlených v různých časopisech. Podíl tohoto rojenu je v Sedláčkově díle zastoupen spíše kolektivně, v celkových souborech, jimiž si přehledně všiml celých Čech (3). Zmínky o Plzeňsku a krajích západních Čech se objevily především v těchto Sedláčkových pracích: Hrady, zámky a tvrze kráľ. Českého, Praha 1895-1908; Místopisný slovník historický kráľovství Českého, Praha 1908; O rozdělení Čech na kraje za času panování Lucemburského, ČČM 1876; O starém rozdělení Čech na kraje, Rozpravy Čes. akademie 1921; O hubení lidu a vypálení vesnic v 15. století, VUS 1893, tedy v dílech, ve kterých se podstatnou měrou uplatnilo získané poznatky ze studia regionálních archívů. Jak již bylo výše uvedeno, nelze říci, že tato díla jsou jedinými, která obsahují poznatky o zmíněném kraji. Nutno ještě připomenout několik odborných článků a čít, které Sedláček publikoval již v minulém století a které se dotýkají historie západních Čech. Jsou to: Vzor starečeského darebáka (Bernarta Kocce z Dobruše), Lumír 1865, č. 12; Hroby pánů ze Švanberka (l. 1601 popsán v Boru, Rouděperce, Starém Sedle, na Zvíkově a Bechyni), FA IX/1871; Páně Jindřichova z Rýzmburka Fejedmání o rodě pánů Švihovských, Věst. Král. spol. nauk 1886; Nepomucký klášter, ČČM XXX 1924.

V mnohém pomáhali Sedláčkovi při vyhledávání potřebných listin, a mnohdy mu i poskytovali své výpisky, plzeňští historici prof. Strnad (4), F. X. Franc (5) a F. A. Hora (6). Podrobným studiem desek

zemských, dvorských, berní knihy Plzeňského kraje a ostatních archívni pramenů zjistil Sedláček celé pšty pustých vsí a míst na Plzeňsku, Klatovsku, Domažlicku a Tachovsku (přes sto lokalit), jako následek kříděckých tažení za husitských válek a za válek proti kráľi Jiřímu z Poděbrad. V této souvislosti poukazuje také na národnostní a jazykové poměry na Plzeňsku. Velké poměření kraje přisuzuje násilné germanizaci v 15. a 16. století (7).

Přátelství se švihovským rodákem prof. Kolářem umožnilo vydání rozsáhlého pojednání o české heraldice. Kolářovy ústje o erbech a pečeti šlechtických rodů na Plzeňsku doplnil A. Sedláček o svoje poznatky a vydal ve dvojdišné Českomoravské heraldice (Část všeobecná 1902, Část zvláštní 1925, ČA).

Plzeňsko je věnovaný značný podíl i v díle pojednávajícím o krajském zřízení starých Čechů. Na základě nezvykle početných pramenů dokládá se snaží Sedláček rekonstruovat dávné hranice slovanských kmenů a vznik významného kraje správního - Plzeňska. Popisuje pozdější založení měst Plzně, Střebra, Domažlic a Klatov s novým správním rozdělením na 4 okresy mající centrum v přeložené staré Plzni. Také si všimá kněžské soudní správy a správy církevní.

Nejvýznamnější Sedláčkovou prací týkající se historie Plzeňska a západních Čech jsou bespochyby Hrady, zámky a tvrze české, díl třináctý Plzeňsko a Loketská a díl devátý Klatovsko a Domažlicko. Podklady ke třináctému dílu získával Sedláček již také na základě poskytnutých informací od výše zmíněných plzeňských historiků, na které se v případě Plzeňska a Loketská často obracel o pomoc. Mnoho údajů ke stati o hradu Lopata získal od amatérského archeologa F. X. Francem (8). To potvrzují dvě ukázky korespondence A. Sedláčka s F. X. Francem (9). První ukázka se týká Místosti v poskytnutí informací týkajících se hradu Lopata, ve druhé Sedláček děkuje za zaslání materiálu a zároveň se pskoušl analyzovat obsah dopisu náležejícího při výzkumu hradu (10): Tábor, 4. I. 1892, korespondenční listek - "Veletčenskému p. p. Francovi hraběcímu zadržníku v Kevlu u Štítavu (v Plzeňsku). Vaše Blahomůl. Vypravoval mi pan Kraus o Vačnostiněch (11) výzkumeh na Lopatě. Pokud by bylo možné, velice bych byl vděčen, kdybych mohl obdržeti od Vačností plán Lopaty [plán Lopaty potvrzen] a katičkou zprávu, co se kole našlo. Rád se zase podle své možnosti odskouším. Se vši úctou Aug. Sedláček".

Dopis určený F. X. Francovi, nedotovaný a neadresovaný (zcela jistě byl tento dopis napsán před jarem 1892) - "Veletčský pane. Srdečné díky za plán a zprávy mně o Lopatě poslané. Vzdědila mou vděčnost tou měrou, že hodlám se ještě jednou na Lopatu podívat a to po jaru letošního roku. Rozumí se samo sebou, že bez dovolení

pana hraběte plán mě zastaví neuvěřitelně i o Lopatě bez toho psát nebudu a až přijde k popisu, bude zatím uveřejněn Važnostin popis, který mi bude nejlepší pomůckou. Těší mě velice, že se tak stalo, neb prokopáním Lopaty zejména nalezením věhodu velmi mnoho se vyjasnilo z minulosti. Prof. Strnad ukázal mi v Plzni kopii nějakého papíru, který jste ráčil na Lopatě nalézt. Já jej doplňuji takto (12): famoso Marssiconi (dicto Lopata de Hradek) amico nostro di(lecto detur) Sluzba nastie przieteli m(ój) Vznel jest (na nás N....) (13) žes mu jeho jednoho člověka (.....) (14) protož o to i o jí(ně z žehož tě vlní chce poroučíme, aby před rada)mi královskými stál - pakli by toho (neučinil a t. d.). Dán v Praze .....roku tisícího čtyřstého (6-18) Pa(ni a vладыky z plněho soudu zemského). Raďte zůstati zdráv a mě zase brzo nějakou pěknou zprávou potěšiti. Se vši úctou Aug. Sedláček

Pečlivým studiem archívů získal Sedláček mnoho materiálu o zaniklých tvrzích v kraji (které byly do té doby zcela neznámé) a mnoho nových údajů o místní zbrodci. Tato kategorie badatelské práce dokumentuje pět dopisů pocházejících z korespondence profesora Strnada s A. Sedláčkem, ve kterých Sedláček prosí o provedení excerpt z přežších listin a zároveň odpovídá na Strnadovy dotazy týkající se věštinou písemných zpráv vztahujících se k městu Plzni, ačle usazuje vlastností neznámých rábů nacházejících se na Přeštsku, o nichž nebylo jasné ke komu se vztahují a také vyjadřuje svůj názor na změnu jména obce Starý Plzeňec v Plzeňec a obnovení městského znaku. V jednom z uvedených dopisů se také pokouší lokalizovat tři tvrze Kunčín Hrádek, Pecháhrádek a Týnec (15) nacházející se na území města Plzně. Tyto dopisy (16), z nichž některé Strnad učil ve výpomínce na A. Sedláčka (17), dokazují také Sedláčkovu pečlivý přístup k práci s historickými prameny: Hradště hory Tábor, dne 12. června 1880 - "Velečtý pane kollego, Děkuji Vám upřímně z poslaných mi výpisků, kterými jste mi nemalou radost způsobil, obzvláště jsem vděčen hečlivým excerptům a dočna novým listům objeveným (1370 29 XI. a 1375 9. VI.) Listinám všem jsem vesměs dočte vyzrozuměl, jen u listu 1370 29 Nvb, zdá se mi, že by něco býti sigillum Praeconis de Swynna a nikoliv Praconis. Raďtež, prosím, jestli do originálu nahlédnouti. A tak by byly, Bohu díky, zase všechny přežské listiny pohromadě. Avšak jsou to ještě některé, s nimiž jsem se posud neshledal a jež z výpisků stručně p. Kolář znám. Kdož je sem, jestli by se některá z nich přece náhodou objevila. 1363 Conradus de Lhota natus Praconis unum curiam in villa Zikow donavit mon. Dom. in Pilzna. Testes Bezděch Hrzissihlavec de Swynna, Busco de Mosthist feč. Hrzissihlavec 1363 Bezděch ze Svinné, Bušek z Mostič, Jan z Hřešihlav, Oněž tč, vše synové Jana Hřešihlavec a Budky, nadař klášter přežský. 1366 Hynko de Štáblav principalis, Všemír Hynko, Neostup, omnes de ibidem vendunt 0.5 lan. in l. hoto Sighardo de Rakova. 1368 Hynko et Beneda de Šč. vendunt Jacobo de Kanyk et Sighardo de Rakova unum mansum in villa Kanyk. Fidejussores Johannes et Henricus de Šč. et Margaretha uxor Pothonis de Šč. 1373 Conradus et Jercho fr. de Štáblav vendunt Sighardo de R. H. lan. in Lhota. Fid. Bezděch de Šč. 1384 Sezema z Podmokl s manželkou Olkou a synem Bivozem nadař klášter přežský. 1444 Anna vdova z Malevic sed. v Hoř. Lukavici manž. neb. Olkmara Hada, nadař klášter přežský. Některé z nich snad v Plzni ještě máte, než Štáblavské ani Kolář neviděl, když byl po druhé v Plzni. Nepůjčil je Horák učitel do Štáblav. Přejí Vám toho od srdce, že zůstane v Plzni, a čím budu moči, rád Vám posloužím. Posílám Vám také originál jeden dopis, jež mi daroval forstmeister v Rychnově, v muzeu Vašem hečlivých dopisů málo bude. S Týncem jste stejně se mnou na jedno místo ušodil. Pecháhrádek nie jiného není, než tvrz Týnecká. Vладыkové z Týzlaru přili tužm z Němce a jsou o nich pěkné zápisy v gruntovní knize z. 1459 (na úřadě gruntovní), fol. 22, 55 p. v., f. 92, 147 p. v., v knihách likupních roku 1509 tamže f. 105. Později se protloukali v okolí Kožlan. Tak zvaný Kunčín Hrádek není nie jiného než Hrádek za Všemí Seotými. Seovteje o tom originál 1385, 14. Sept., pak dvě listiny o prodeji Hrádku a líber de a. 1411 k r. 1412 f. 20, 28, 34, 52, 55, 62, 63, 119, 123, 152 atd. Ze 16. století o Hrádku tom zápisů vůbec nemám. P. purkmistru Pecháčkovi a p. řediteli se učivě poroučím, p. kollegy své, zejména Korába a p. kanc. Kroměte pozdravují a Vám přejí k nastávajícímu prarcent všechno dobré. Vám k službám povolný Aug. Sedláček m. p. Listinu dejte do muzea aneb k obci, výpisy si zanechte za sebou a kdybyste cokoli potřeboval, pište mi. Já Vám zatím budu schraňovati".

List nedatovaný, (kolem 1903?) - "Velečtý pane kollego, Ten erb, který máte za pražské, sotva jest, poněvadž rod ten nebyl v žádném vztahu k západnímu Čechám až do konce 15. st. Je-li příbuzně

kok je to erb Litovských ze Seinař neb stadyk z Choččovic [vyobrazen erb s vedorovným břevnem uprostřed znaku] měli na Přeštsku 1361 Raček z Věžky, 1364 Jindřich fačá Věrobošský, 1495 Oldřich z Chrástu, 1374 vладыky ze Slavie, 1402 Chval z Otína, 1406 Huček z Újezda. Drahé znamení vypadá jako nosatec. Měť známo není. Třetí konvice by byla buď Úličkých z Přeštsie neb Martina z Rozvadova (1430). Strany poměru Švihovských a jiných k přežským klášterům vím jen to, co má Paprocký o st. pan. 107 a [?] a německé pojmenování z Jindřichova Hradce že u sv. Dominika posvěbeni byli Ojří s manželkou Petruš z Kravál a Břeněk s manželkou Eliškou z Vihbarie. S pláním všeho dobrého Aug. Sedláček".

List nedatovaný. Asi kolem 1903. - "Milý pane kollego, Puškařové ze Zaječie měli na Hřeš pěl měšice, jehož roby někdy ozdobeny bývali tak zvanými kytami. Podobně erby bez kyt vyskytují se na Kouřimsku a soudil bych, že Puškařové pocházejí ze Zaječie u Jitčova. U Jana z Merklina je bit probávní předělený zůvovím jezem a dvě šestilistě ráže. Myslím si, že asi tak má neb měla být. Albert z Týnce jest bezpochyby z nějaké městské rošiny přežské, ač není li z rodu Čichalovů z Čichalova. Zikmund z Truclat je z přištského rošiny bavorské, neb franské (Jautzler). Že vočká hlava v kláštere nebula pražské, soudil jsem hned poprvé. Zprávy o náhobcích nalezených zklamaly mě, očekával jsem více. Na jednom slomku žtu (domin in Swibow et Rab(i). Korona jest Hřeš z Vihbarie manželky Břečkové (1407) a je to snad náhobek Vjěma mláďšho (1480), aneb snad otec Jana (1450). Strany Trojanské kroniky v Táboře nemohu Vám jiné rady dáti, než abyste u toho napřed se zem. školním inspektorem Kastnerem mluvil a jest li tento tomů bude přiti, může to jiti. Šatránkovi vyřčite ode mne soustrast (18). Také France je mi líto (19). Pozdravuji ho upřímně. XIII. díl hradů začne s Plindou a Loktem. U mě slouživala Pepička, manželka zedníka Volla, kterou jsem jednou spolu v Harantově ulici hledal. Psal jsem jí listek, ale vrátil se, že prý se adrečat odčehoval. Prosím Vás, zeptejte se na ni, zejména bych rád vyzvěřel, kde je její sestra Kateřina Hučková, zdali v Plzni neb Nekmíři. Také u mne po léta slouživala a ráč bych jí k sobě pozval, aby si tu pohověla. Odpusťte. S pláním všeho dobrého Aug. Sedláček".

Dopis nedatovaný (též přel. 1902?) (20). - "Milý pane kollego, Erb Plzeňce je v barvách takový, jako jste psal, v pravo český, v levo 1/2 rakovského, totiž Hřešského orla. Pevnostně snad to byla Svatošlavská orlice. V hčlosti by otisk pečeti u udání barev stačil, chtějí-li však mít pěknou stylizaci, nechť si dají nový kres zhotoviti u Krále. Slova Starý Plzeňec vyskytují se již v 16. stol. před tím Antiqua Pilzna. Je to nechutný plzenasmus, poněvadž každý ví, že Plzeňec není Nová Plzeň a Nového Plzeňce není. Známo jmén dovoluje tužm místodržitelství. Poněvadž se tu jedná o pouhé obnovení erbu, který je také u Vidimského registován a pouhé upravení jména. Myslím, že mohou hčlegeti jiti najednou a může se k tomu i ukázati, že okolní lid mluví jen o Plzeňci (20). S pláním všeho dobrého Aug. Sedláček".

List nedatovaný. Asi z roku 1888 nebo 1889 - "Štábnému kuratoriu muzea přežského. Za poslanou mi zprávu učivě děkuji. Pozdrav s potěšením, co se tu piše na str. V., dovoluji si přidati tuto seznam některých listin Plně se týkajících. V kopiách přemyslovském (Ms. bibl. Prag. VI. A 7) fo 106. jest majestát krále Václava IV., týkající se ryeby přežské. V aktech judic. (kapit. praž.) 1407-1408 v r. 1407 7, líjna jest feč o míře kraje přežského. V kopiích 27. arch. gubern. f. 289 jsou dva listy Plně se týkající 1436 a 1438 zápis vsi Třebosice. V Hřešském archivu maichovském jest přiměři města Plně z Bavyry 1406 10. decemb. Velmi mnoho o Plzni bude tamže ve svazcích listů Codex Böhmen u. od. Pfalz A B C atd. Ve farnostním Ms. C 5 archivu třebošského jsou dva listy rady přežské z r. 1414. V Džždánrech, v kapit. archivu pražském, v archivu Dominikánu u sv. Hilj, jsou velmi pěkné příspěvky k dějinám Plně. V archivu kapitoly zejména listy 1460, 174 1476/12., 1505 sob. posv. Valentinovi v aktech litavských. S pláním všeho dobrého Aug. Sedláček".

V roce 1905 byl Aug. Sedláček velmi zaměstnán svojí prací o moravské topografii a proto se ráčji zřizoval večkeré korespondence (21) a zodpovídání dotazů. P. A. Horovi odpovídá tužm takto: Fisek 25. 2. 1905, korespondenční listek - "Velečtému pánu p. F. A. Horovi c. k. profesorou v Plzni. Vaše vabhorou. O všech rošidnách českých a moravských mám zápisky, ale jako a budu Topografii moravskou ještě přiti léta tak zaměstnán (jméno to i z jara zahradi práce), že se nemohu do žádného dopisování poučřiti a kdyby i někdo psal, nemohu to vyřčiti. S pláním všeho dobrého Aug. Sedláček".

Kromě korespondence vedené s plezešskými historiky si Sedláček také dopisoval s dlouholetým přítelem, žumavským literátem Karlem Klostermannem, s nímž se stále stykal. Sedláčkovi přátelé a také K. Klostermann projevovali často zájem o poznání svého původu. V těchto záležitostech se vždy obraceli o pomoc na Aug. Sedláčka, který většinu dotazů svědomitě zodpověděl, jak dokládá následující odpověď Karlu Klostermannovi, v níž Sedláček vysvětluje vznik obce Klostermühl (22): List nedatovaný (mezi 1922-23)(23) - "Slovutný pane (23). Klostermühl byla k [r.] 1862 vesnička o 10 domech s 156 katol. obyvateli. Dříve byla tak zvaný Friskalhof t. j. svobodnický statek jsovec pod správou fiskálního úřadu. V píšeckém archivu jest seznam statků v prachenském kraji. Klostermühl je tam o sobě. Po mém soudu odprodal majitel část pozemku a tím vzniklo nyníjší vesnička. Těba též uvažovati, jestli se Klostermannově jmenují po Klostermühlu aneb tento po nich. Psal jsem písmem velkým hubkým abyste dobře četl (24). Milostivé paní a slečně já i moje ženouška otišvě se poroučíme, což i patří Vaší vzácné osobě. Kdyby se Vám kdy zastesklo, ať slečna napíše listek a já k Vám přijedu. Dnes končí můj svátek 3 dní trvající. S přáním všeho dobrého Aug. Sedláček".

Strnad vzpomíná Sedláčkova přítomnost v Plzni již před rokem 1876 a pak mezi lety 1880-1890, kdy Sedláček Plzeň nejvíce navštěvoval (25). Při jedné takové návštěvě Plzeň zavítali společně na keletské sídliště nad vsí Hradiště u Čermic. Sedláček se zde skepticky vyjádřil o stáří hradiště, datovaného na základě rozboru archeologických nálezi, neboť pro něho byly vždy rozhodující písemné zprávy (26).

Kromě profesora Strnada uvádí další vzpomínky na A. Sedláčka plezešský historik Fridolin Macháček (27), který se setkal se Sedláčkem sice jenom jednou, ale oba udržovali nadále písemný styk, jak je patrné například z jednoho dopisu z roku 1925, kdy mu odpovídá Sedláček na pozvání k muzejnímu sjezdu takto: "Velečtělý pane (25). Odpusťte mi, že k Vám nepřijedu. Předně již nesnesu velký počet lidí okolo sebe, pak našemu museu nepomůže žádný sjezd. Umístěno jest v l. 114, velkém domu, jenž byl vystavěn asi l. 1759, ale zahrán jest z větší části školami a spolky, které neplatí činže a roztahují se, kdežto obec se svými pořehami se krčí. Já založil vědeckou knihovnu, ta již plná a není kam knihy dáti. Já založil obrazárnu, ta je plná, obrazy rozvěšovaly se již kdekoliv a nyní nějakých 10-15 jsou mimo musem na radnici. Nové věci epou se do musea jakkoliv, takže příbuzné věci nemohou přijíti k sobě. Tomu by odpomohl milion korun, ale kde vzíti blázna, který by jej dal. V Plsku, 9. června 1925. S přáním všeho dobrého Aug. Sedláček".

Je až s obdivem, jakou vytrvalost projevil Aug. Sedláček při svých výzkumných cestách po Čechách. Většinu těchto cest vykonal sám, často pěšky, podobně jako jeho romantičtí předchůdci F. A. Heber a K. H. Měcha. Někteří využíval železnice či poštovní dopravy, ale cestování nebylo nijak pohodlné, časy odjezdů vlaků a pošty nesyňozující. Proto Sedláček raději spoléhal na vlastní chůzi. Od dětství vychovávaný a utuřovaný svým otcem k dlouhým cestám dokázal překonat za den velké vzdálenosti. Jen proto je výčet jeho cest tak rozsáhlý. Sledujeme-li cesty vykonané po Plezešsku a krajích západních Čech, zjišťujeme, že pokřývají téměř celé vyčleněné území. Rozsah poznání tohoto regionu byl tedy značný. To navzdůuje domněnce o velkém zájmu Sedláčka o tento kraj, což však bohužel jeho literární práce, vyjma Hradů, nijak nedokazují.

Z paměti nevyplyvá ani jasné, v kterých obdobích Sedláček Plzeň navštívil. Můžeme předpokládat, že se tak mohlo stát při výzkumných cestách, které konal v okolí Plzně. Podle záznamů, které si o svých cestách vedl, se tak můžeme domnívat u let 1886, 1892 a 1896 (28). Již zmíněný Josef Strnad uvádí nejvíce návštěv mezi lety 1880-1890 a návštěvu před rokem 1876. Při ostatních cestách dále uvedených není také vyloučena možná návštěva Plzně.

První skutečně badatelské cesty A. Sedláčka odvodněné touhou vidět nová místa naší historie se datují k roku 1861 a jejich ukončení někdy k roku 1898 (29). Zdá se, že výčet jeho cest po Plezešsku a západních Čechách uvedený v pamětech není úplný a chronologie datů na cestách neobsahuje úplnou sekvenci. Místa jsou při jednotlivých cestách konaných na Plezešsko svinčaná celá data. Kde v těchto dnech Sedláček pobýval, není jasné, patrně se zdržel v blízkém okolí naposledy uvedeného místa návštěvy. Často také využíval při svých cestách možnosti ubytování u svých bývalých spolužáků, jaká a přátel, kteří žili na Plezešsku.

Některá další navštívená místa neuvedená v pamětech lze ještě doplnit na základě zmínek různých autorů ve vzpomínkových článcích na Sedláčka. F. Křeh v článku August Sedláček jako student, vzpomíná na dobu, kdy u něho v Chrástu pobyl Sedláček dva dny, aby mohl prozkoumat hrady a tvrze v okolí a poříditi si situáční plány těchto objektů (30). Blíží údaje o těchto návštěvách nám však unikají. Další pomůckou k doplnění navštívených míst je bezpochyby Sedláčkova korespondence s významnými osobnostmi plezešského kulturního života. Tento zdroj však není prozatím v plné míře k dispozici (31).

V následující části příspěvku uvádím chronologii Sedláčkových cest v západních Čechách a na Plezešsku, tak jak se o nich zmiňuje ve svých pamětech v kapitole Cesty, ve které se nachází více než deset vzpomínek na tyto cesty provedené v letech 1883-1897. K chronologii je doplněna mapa, která názorně ilustruje rozvržení cest po celém kraji. Na mapě je zřetelně vidět nevýrazná náležitost Loketská a Karlovarská (32). Krajské rozdělení Čech bylo v minulých dobách značně rozdílné od dnešního, proto lze těžko stanovit územní rozsah daného regionu a určit zásadní hranice pro zvolenou tematiku. V tomto případě jsem zahrnul do své práce veškerá navštívená místa nacházející se na území Západočeského kraje stanoveného správním rozdělením z roku 1960.

V soupisu je za každým uvedeným místem číselné označení, které zastupuje jméno na mapě. Následující údaj označuje účel návštěvy. Zkratka HR znamená návštěvu hradu, TV návštěvu tvrze, ZA návštěvu žánku a AR práce na písemnostech. Třetí údaj označuje, jiným způsobem bylo navštívené místo dosaženo. Pí znamená pěšky, J dopravu. Sporné údaje, tedy takové, u nichž Sedláček nekonkretizuje datum, přesný pobyt a účel návštěvy, ale které lze předpokládat, jsou autorem doplněny a uvedeny s otazníkem. Zkratka NO označuje cizlové místo a nocleh.

Rok 1883: 5.8. Zbírč 1, ZÁ, J, NO; 6.8. Zbírč 1, ZÁ, -, Lhota p. Radčem 2, -, PÉ, Radeč 3, HR, PÉ, Zbírč 1, -, PÉ, NO; 7.8. Řetůk 4, HR, PÉ, Zbírč 1, AR, -, NO; 8.8. Rokycany 5, -, J, Mirošov 6, -, J, Skočice 7, -, PÉ, Dráčka 8, HR, PÉ, Trokavec 9, -, PÉ, J, Homberk 10, HR, PÉ, Mirošov 6, ZÁ?, PÉ, NO; 9.8. Chýčlice 11, IV?, PÉ, Rokycany 5, AR, PÉ, NO; 10.8. Hrádek u Ejšovic 12, HR, PÉ?; 20.9. Planá 13, J, NO; 21.9. Brod 14, IV?, PÉ?, Kočov 15, IV?, PÉ?, Tachov 16, AR?, J, NO; 22.9. Tachov 16, AR, -, Pěminda 17, -, J + PÉ, NO; 23.9. Pěminda 17, HR + AR, PÉ, NO; 24.9. Pěminda 17, -, Stráž 18, AR, J, Bor u Tachova 19, AR + HR, J, NO; 25.9. Černošín 20, -, PÉ, Volštejn 21, HR, PÉ, NO; 26.9. Cebiv 22, ZÁ?, J, Gouštejn 23, HR, PÉ, Krasíkov 24, HR, PÉ, Bezdrožice 25, AR + HR, PÉ, NO; 27.9. Sviňomazy 26, HR?, PÉ, Trpísty 27, -, PÉ, Krukanice 28, ZÁ?, PÉ, Čiranečovice 29, ZÁ?, PÉ, Libčany 30, ZÁ?, PÉ, NO?; 28.9. Věteruby 31, AR + HR?, PÉ?, NO; 29.9. Věteruby 31, -, Plzeň 32, J, J?

1884: Jaro Malý Bor 33, AR?, -, Nepomuk 34, 2, 7, Zelená Hora 35, HR + AR, PÉ

1886: 30.7. Radnice 36, 2, 2, Blížina 37, HR?, 7, Libštejn 38, HR?, Kaceřov 39, ZÁ?, 7; 31.7. Věžka 40, HR, 7

1888: červec Blížejov 41, 7, J, Horšovský Týn 42, AR + HR, J, Hostouň 43, ZÁ?, 7, Pohodovice 44, AR + ZÁ?, 7, Píseň Herštejn, 45, ZÁ? + HR, 7

1889: 30.7. Mariánské Lázně 46, -, J; 7.7. Trpísty 47, AR, PÉ, vycházky do okolí

1890: 11.8. Nýsko 48, -, J, Pajrek 49, HR, PÉ, Bystřice 50, 2, PÉ?, NO?; 12.8. Janovice 51, -, J, Klenová 52, HR, PÉ, Strážov 53, AR, PÉ, Opálka 54, HR, PÉ, Janovice 55, -, PÉ, Klatovy 55, 2, J, Sušice 56, -, J, NO; 13.8. Sušice? 56, AR?, -, 14.8. Sušice 56, -, Mokršusky 57, ZÁ?, J, Kaňovice 58, IV, PÉ, Hrádek u Sušice 59, ZÁ?, PÉ, Zdobův 60, -, PÉ, Sušice 56, -, PÉ, NO; 15.8. Nemilky 61, -, J, Velhartice 62, HR + AR, J + PÉ, Klatovy 55, -, J, NO; 16.8. Klatovy 55, AR?, -, okolí?, Švihov 63, AR, PÉ, NO; 17.8. Švihov 63, HR, -, Měčín 64, ZÁ?, PÉ, Žinkovy 65, -, PÉ, Nepomuk 34, 7, J

1892: 1.6. Horažďovice 66, AR, 2, Kozlov 67, AR, 2; 16.6. Orlany 68, -, J, Plánice 69, AR + ZÁ?, PÉ, NO?; 17.6. Němčice 70, IV, PÉ?, Klatovy 55, -, J, NO; 18.6. Klatovy 55, AR, 2, NO; 19.6. Klatovy 55, -, Pěšnice 71, -, J, NO; 20.6. Skočice 72, IV?, PÉ?, Roupov 73, HR, PÉ?, Věskovice 74, AR + IV?, PÉ?, Skála 75, HR, PÉ, Vícov 76, 2, PÉ?, Pěšnice 71, -, PÉ?, NO; 21.6. Pěšnice 71, -, Nepomuk 34, 7, J; 24.7. Stříbro 77, AR, J, NO; 25.7. Stříbro 77, -, Úlice 78, ZÁ?, J, Buben 79, HR, PÉ, Touškov 80, AR?, PÉ, Plzeň 32, AR?, 7; 25.7. Žitně 81, J, J, Rabštejn nad Střelou 82, HR, PÉ?; 27.7. Manětín 83, AR, PÉ?, NO; 28.7.7. Manětín 83, AR, -, Nečtiny, Preitenštejn 84, HR, PÉ, Manětín?

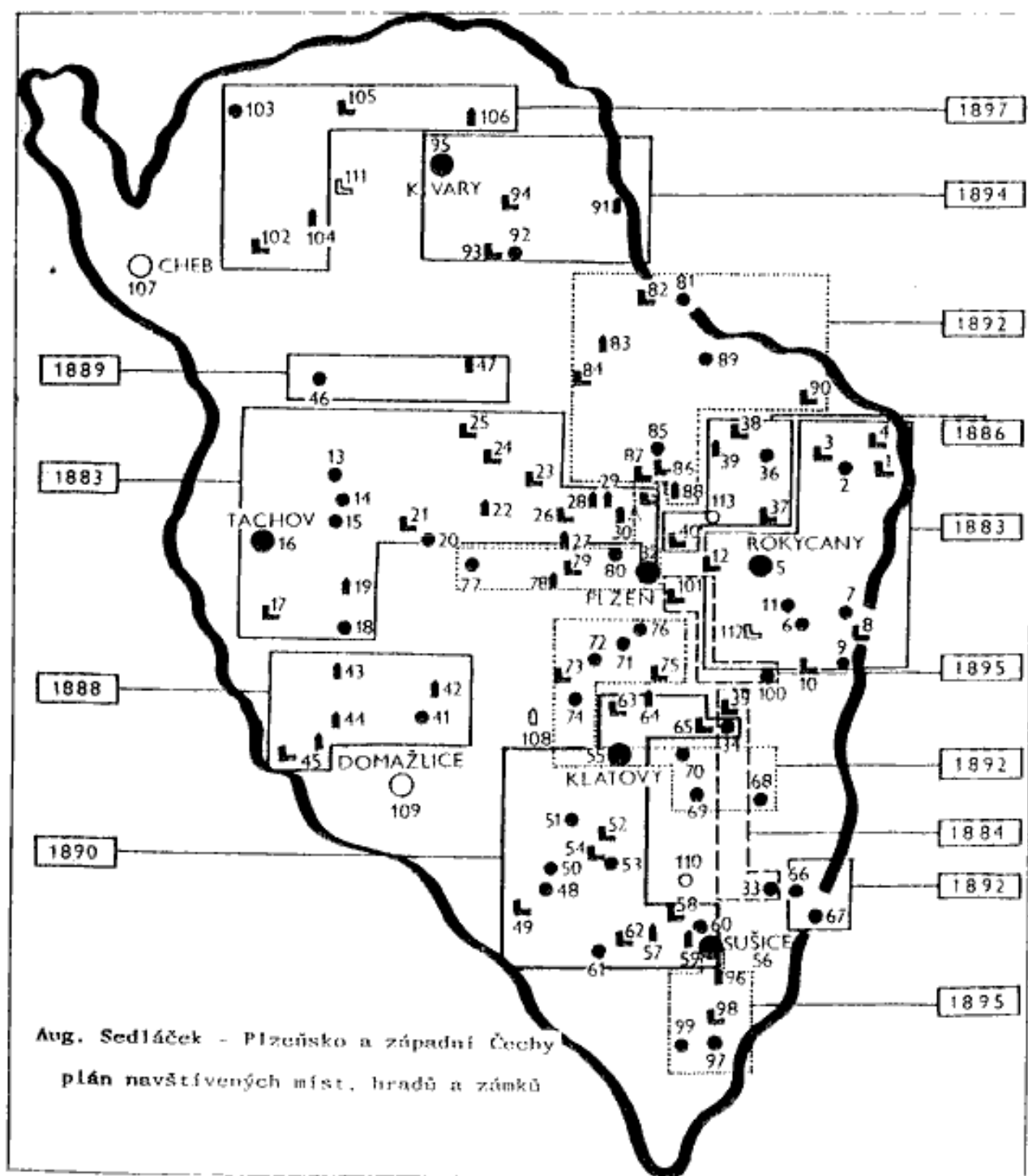
83,7,NO?; 29.7. Plasy 85,AR,J,NO; 30.7. Dolní Bělá 86,HR?,P??.
 Vrtba 87,HR?,P??. Nekmří 88,7,P??. Kralovice 89,7,P??. Krašov
 90,HR,P??.
 1894: 22.8. Valeč 91,AR,P??.NO, procházky po okolí 23.8.?: 24.8.?
 Bochoř 92,AR,J, Hartenštejn 93,HR,P??. Andělská Hora 94,HR,P??.
 Karlovy Vary 95,7,J
 1895: kon.červ. Spálené Poříčí 100,AR,?,NO, okolí, Badyň 101,HR,2;
 poč.srpna Sušice 56,AR,7,J, Dlouhá ves 96,ZÁ?,P??. Kašperské Hory
 97,AR,P??. Kašperk 98,HR,P??. Dolní Rejštejn 99,7,J
 1897: 20.8. Kynžperk 102,HR + AR,J,NO; 21.8. Kraslice 103,AR,J,
 Sokolov 104,AR + ZÁ,J; 27.8. Nejedek 105,AR + HR,?.?, Ostrov
 106,AR + ZÁ,7

Místa v pamětech neuvedená, ale navštívená: Cheb 107,AR
 Chudenice 108,AR, Domažlice 109,AR, Kolínec 110,AR, Loket
 111,AR + HR, Lopata 112,HR, před r.1892, Chrást 113,1886? (33).

Celkový podíl Sedláčkovy práce v historiografii Plzeňska a
 západních krajů je spíše skryt v náročné badatelské práci.

zakládající se na pečlivém studiu krajových archivů. Zdá-li se nám,
 že v Sedláčkově bibliografii nenacházíme žádná samostatná díla o
 tomto kraji a že úsilí vynaložené na poznávací cesty spolu se sty
 hodinami strávenými nad archivy západních krajů, městeček,
 obcí,zámků a klášterů není úměrné výsledkům této snahy, je nutno
 hledat vysvětlení v Sedláčkově zainteresovanosti na regionech jemu
 více blízkých a milých.

Velké množství písemných pramenů, zpráv a zmínek o Plzeňském
 kraji mohlo být jedincovým zdrojem ke zpracování tohoto regionu
 v mnoha polích. Přesto je nutné si uvědomit, že plodná Sedláčková
 práce byla přerušena smrtí, která zastihla badatele sice v požehnaném
 věku, ale stále ještě uprostřed pilné práce. Mnoho prací měl Sedláček
 připravených ke zveřejnění, mnoho studií čekalo na své zpracování.
 Nelze tedy s jistotou hodnotit podíl Sedláčkovy práce ve vztahu
 k západním Čechám jako definitivní. K úplnému poznání bude ještě
 nutné prověřit bohatou písemnou pozůstatost tohoto badatele, která
 přinese mnohá upřesňující a doplňující fakta.

August Sedláček nevěnoval Plzeňsku a západním Čechám větší pozornost. Přesto poznatky získané několikaletou badatelskou prací v tomto kraji umožnily vytvořit celou řadu odborných historických děl, v nichž je podíl Plzeňska s jeho minulostí významným dokladem o spoluúčasti této oblasti v historii našeho národa.

Poznámky: 1) Takto byl utříděn rokcanský archiv. 2) Šváb, str. 21. 3) Šváb, str. 22. 4) Prof. Josef Strnad, plzeňský archivář a ředitel reálného muzea. 5) František Xaver Franc, amatérský archeolog ve službách hr. Valdštejna jako zahradní architekt. Později tajemník plzeňského muzea. 6) F. A. Hora profesor reálného gymnázia. 7) Šváb, str. 22. 8) Franc v 80. letech 19. stol. Lopatu důkladně prozkoumal, zaměřil a zdokumentoval na několika obrazových tabulích. 9) Korespondence uložena v archivu města Plzně pod signaturou 46/105-106, inv. č. 4376-77. 10) Tento dopis popisuje Franc v nálezné zprávě jako zmuchlaný kousek nalezeneho papíru nalezeného poblíž hradního příkopu do horního hradu. 11) Výzkum finanční hrybě Kristián Valdštejn. 12) Dopis byl adresovaný poslednímu vlastníkovi Lopaty před jejím zbožením Havartu Maršikovi z Hrádku, posvětskému lapkovi. Prof. Strnad doplnil dopis takto: famoso Marš(i)coni ... (amico nostro Služba naše přáteli m... zes... mu jeho jednoho člověka ... proto) o to i je... ..mi králov... .. pak li toho... ..alo Dán v P... .. Po... .. 13) Zde bylo asi jméno žalobce. 14) Na tomto místě Sedláček domýšlí: na silnici svobodně zajal. 15) Zde nepochybně Strnad se Sedláčkovým ztotožněním Týnce s Pecibřádkem. Podle dnešních poznatků se nacházela zaniklá ves a tvrz Týnce asi 1km od Pecibřádku. 16) Tyto dopisy jsou dnes plošeny v archivu města Plzně pod signaturami 219/70-75, inv. č. 18697-18701. 17) Strnad, str. 24-26. 18) František Šafránek byl ředitelem plzeňského gymnázia. 19) F. X. Franc téžee omenčen v červnu roku 1902. 20) V roce 1902 byl Starý Plzeňec povýšen na město. 21) V archivu města Plzně se dochovala korespondence Aug. Sedláčka určená F. A. Horovi pod sign. 485-87, inv. č. 579-581. Jde vždy o korespondenční listky s odpověďmi na

Horovy dotazy. 22) Stronaj Paměti z mého života str. 111-120. 23) V archivu města Plzně je uložen jeden dopis a korespondenční lístek s blahopřáním K. Klostermannovi pod sign. 54/87-88, inv. č. 5091-95. 24) Klostermann byl vážně nemocný, roku 1923 zemřel. 25) Strnad str. 24, 26) Strnad str. 25. 27) Macháček str. 38-39, tato korespondence se zřejmě nedochovala. 28) Sedláček, str. 142 - 148. 29) Paměti, kapitola Cesty. 30) Kruh Fr., bývalý Sedláčkův společník. Tato návštěva se mohla uskutečnit v roce 1886, kdy Sedláček navštívil nedaleký hrad Věžku. 31) Městský archiv v Plzni shromažďuje v pozůstatostech kulturně významných osob Plzeňska obsáhlou korespondenci. Není vyloučena další možná korespondence Aug. Sedláčka s některým z nich. Např. poděkování Aug. Sedláčka dr. Dostálovi za projev blahopřání k osmdesátinám [sign. 274/119, inv. č. 26508] podporuje domněnku o písemném styku. 32) Sedláček patrně odsouval poznání Loketka a Karlovarka na pozdější dobu. Následkem těžkých omdových ran, které ho postihly úmrtím nejbližších rodinných příslušníků [1896 otec, 1899 manželka a 1901 druhý bratr], nevyvinul takové cestovní úsilí jako v předchozích letech a tento kraj již nenavštívil. 33) Místa byla doplněna podle údajů o povšádaných archívech, podle zmínek v korespondenci a vzpomínek na Aug. Sedláčka.

Slova v hranaté závorce jsou poznámky, či doplňky autora a plbu v textu

Literatura a prameny: Kruh, F. 1926: August Sedláček jako student, Otava X, 72. Macháček, F. 1926: Vzpomínka na Augusta Sedláčka. Plzeňsko č. 2, 381. Musil, F. - Úlbovec, J. 1984: August Sedláček, Ročenka klubu A. Sedláčka. Sedláček, A. 1921: Po 71i z mého života. Písek. Strnad, J. 1926: Několik vzpomínek na Augusta Sedláčka. Plzeňsko č. 2, Šváb, Fr. 1926: Plzeňskov díle Aug. Sedláčka, Plzeňsko č. 2. Franc, F. X. 1890: Schärlauer Ausgrabungen, Streijepis uloženy v depozitu Archeol. ústavu v Praze, expoziturn Plzeň. Archiv města Plzně, korespondence A. Sedláčka s F. Dostálem, F. X. Francem, F. A. Horou, K. Klostermannem a J. Strnadem.

M. Novobilský

Rada Klubu Augusta Sedláčka dala v příležitosti oslav 150. výročí narození patrona klubu zhotovit jubilejní pamětní desku, která bude slavnostně odhalena ve vstupní síni bývalého tábořského gymnázia (nám. Mikuláše z Husi) dne 28. srpna 1993. Náklady na zhotovení pamětní desky činily 1360 Kč.

Rada opětovně vyzývá pobočky, aby do redakce Hlásky zasílaly zprávy o své činnosti. V Hlásce by měly být také publikovány zprávy o hospodaření jednotlivých poboček. Vyúčtování za minulý rok zatím zveřejníme pouze plzeňská pobočka. Pobočky by již nyní měly začít s výročním příspěvkem za rok 1993 a předplatného Hlásky 1994, aby stažily do konce roku odeslat předplatné a "desátek" Radě.

Opravte si v Hlásce 93: Na straně 5 vinou tiskárny došlo k tzv. fotografickému otočení obr. 3, na str. 10 v popisce k obr. je uvedeno "tržičič" místo tverčič, na str. 14 v popisce pod obrázkem znázorňujícím zámek má být Oslece a ne Oslece. Opravy v Hlásce 93/2: Na str. 21 došlo k omyle v názvu firmy (MARKUS) ing. Vinaře, správný název firmy zní: MURUS. V adresáři humpolecké pobočky na str. 24 řádků šotek, Martina Tarasová nebydlí v Humpolci, ale v Telči, správné číslo domu Pavla Tomáška je 969.

Redakce Hlásky se omlouvá autorům příspěvků tohoto čísta za nutně redakční úpravy. Bez nich by se články o A. Sedláčkovi nedaly vypublikovat v jednom čísle. Ostatní příspěvky budou zařazeny do dalších čísel Hlásky.

Pobočka Plzeň: V sobotu 17. července se na hradě Skála uskutečnil ukázkový stěběl z historických palných zbraní (předsede pan S. Ježdík). Odjezd účastníků akce z Plzně - Hlavního nádraží do Přečtic (směr Železná Ruda) v 8.12 hod. Z Přečtic pěšky na hrad Skálu (cca 5 km, vede L. Wettengl). Zahájení stěběl se předpokládá okolo 11 hodin. Upozorňujeme na nutnost dodržování bezpečnostních a požárních předpisů.

V sobotu 28. srpna pořádá pobočka zájezd na oslavy 150. výročí narození patrona klubu A. Sedláčka do Tábora, Mladé Vošice a Písku (předběžný program viz Hláska 93/2, s.23). Autobus odjíždí v 7 hodin od Plzeňského papírny (Zahradní 2). Záloha na zájezd činí na osobu 50 Kč; zaplatit je ještě možné na klubových schůzkách první středu

v měsíci, v sekretariátu klubu ve Františkánské 13, nebo poštovní poukázkou na adresu pokladníka (Ing. Petr Míkota, U Bachmaže 10, 301 56 Plzeň), kdy je nutné vepsat do zprávy pro příjemce "zájezd", a to nejpozději do poloviny srpna. Vyúčtování se provede po ukončení zájezdu. Výbor zve na zájezd členy klubu i jejich příbuzné a známé - čím více lidí se zájezdu účastní, tím nižší budou náklady na dopravu.

Členská schůze pobočky konaná 21. 4. 1993 v zasedacím sále v Doudlevecké ul. č. 22 přijala 12 nových členů a rozšířila výbor pobočky - novými členy výboru se stali pánové Novobilský, Brachtel, Wettengl a Karel. Byly projednávány organizační otázky spojené s oslavami 150. výročí narození Augusta Sedláčka, vybrána záloha 50 Kč na zájezd po Sedláčkových stopách, prodiskutována letní akce na hradě Skála spojená se stěbělou z historických zbraní a pan Kabát pozval přítomné na 29. 4. na odpolední sychárku na Pecibřádek na okraj Plzně. V diskusi bylo mimo jiné upozorněno na změnu termínu vydání poštovní známky s portrétem A. Sedláčka, který byl přесunut na říjen. Diskutovalo se o návrhu na vytvoření legitimní KASu, což se však týká všech poboček a proto bude tento problém řešen na zasedání Rady. Diskutovalo se také nad vystaveným modelům hradu Lopaty M. Novobilského a zveřejněny byly na sídelu promítuty všechny 4 díly televizního pořadu dr. Durdíka Hradu obývané a dobované. Promítat byl i amatérský snímek páni Ješka, Wettengla a Novobilského o hradu Křečovu, který přinesl oživení v sále. Schůzi přerušil až pokročilý čas.

Asi 13 lidí si 24. 4. vyšlo na hrad Volfštejn a Šontál na jarní sychárku. Zajímali se hlavně o aktivity Spolku pro záchranu Volfštejna garantované Památkovým úřadem v Plzni. Způsob dokumentace při podpořkových závazích se jim nejevil jako dostatečný. Odpolední sychárku na Pecibřádku 29. 4. se účastnilo 6 členů pobočky. Problém Pecibřádku pak prodiskutovali v hostině na Bílé Hoře.

Klubové schůzky spojené se schůzemi výboru pobočky se konají každou první středu v měsíci od 16 hodin v Doudlevecké ul. č. 22 v zasedací místnosti v 1. patře (vchod dvorem). V přízemí, ve výloze obehodu, má plzeňská pobočka KASu instalovanou informační tabuli.

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č. J. P/7 - 1142/17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992. HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka, Vychází čtvrtletně. Šéfredaktor Petr Rožmberský, (níst. J. Miller, O. Brachtel). Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Františkánská 13, 301 12 Plzeň. Vydává Klub Augusta Sedláčka. Registrováno OK ÚmP 2/V1991. 300 výtisků, cena výtisku 7,50 Kčs.